

Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

AUDGRUND@uvm.dk

Friskolernes Hus
Middelfartvej 77
5466 Asperup

Telefon 62 61 30 13
df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Giro 828-2218
CVR nr. 46675118

19. august 2016

Høringssvar – lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Dansk Friskoleforening takker for muligheden for at udtale sig om det foreliggende udkast til lov om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

I Dansk Friskoleforening noterer vi med tilfredshed, at lovforslaget konstaterer forældrenes grundlovssikrede frihed til at vælge et andet undervisningstilbud end folkeskolens, ligesom den frie skoletradition anerkendes. Vi vil samtidig kvittere for at være godt informeret og inddraget om det foreliggende lovudkast, ligesom vi ser frem til den fortsatte møderække og dialog om implementeringen af lovforslaget.

Lovforslaget er bygget op omkring en forståelse af, at langt de fleste frie grundskoler gør det godt, men at nogle få skoler er udfordret særligt omkring arbejdet med frihed og folkestyre. Det er ikke hensigtsmæssigt, at en lov tager sigte på få udfordrede skoler, og vi frygter, at lovforslaget er udfærdiget på baggrund af en national og international politisk kontekst, der er præget af mistænkeliggørelse af en særlig gruppe borgere.

Vi er af den grundlæggende opfattelse, at den eksisterende friskolelov til fulde formulerer og rammesætter friskolernes grundlag for drift og virke. Det havde derfor været at foretrække, at den eksisterende lov var præciseret i sin forståelse, og dermed havde klarlagt, hvor der politisk vurderes at være problemfelter. Det ville efter vores opfattelse have understøttet den udtalte tillid og intention om de frie skolars tradition.

Dette skal ses i lyset af, at vi i Dansk Friskoleforening har oplevet et mangeårigt velfungerende ministerielt tilsyn, der, baseret på dialog, har gjort det muligt at sikre kvalitet og udvikling af de frie skolars praksis. Dette fremgik af møde i Tilsynsforum i april 2016 og i den efterfølgende Tilsynsberetning for 2015, hvor der står, at "skoler og institutioner generelt har en skærpet opmærksomhed på regeloverholdelse, lokal kvalitetsudvikling og arbejder for en effektiv institutionsdrift".

Vi stiller os med andre ord uforstående over for nødvendigheden af en strammere lovgivning.

Vi har følgende bemærkninger til lovforslaget:

1: Tilføjelse af demokratisk dannelse i lovens §1. stk. 2. 2. pkt.

Begrebet »demokratisk dannelse« er godt og vigtigt, og findes i lov om efterskoler, frie fagskoler og folkehøjskoler. Dansk Friskoleforenings medlemsskoler bekender sig til denne tradition, hvorfor begrebet er kendt og vellidt.

Efterskoler, frie fagskoler og folkehøjskoler skal "tilbyde undervisning og samvær, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse." Ifølge bemærkningerne er opgaven for disse skoleformer at "fastholde og udvikle en proces, der fører mod demokrati" (side 19).

I nærværende lovudkast står der, at bestemmelsen vil "understrege skolernes opgave om i al undervisning og i hele deres virke i øvrigt at sigte efter at danne deres elever til engagerede borgere med lyst og evne til aktivt demokratisk medborgerskab i et retssamfund som det danske med frihed og folkestyre og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene." (side 6). Det præciseres i bemærkningerne (side 20) med en udtrykkelig fremhævelse af, at "elevernes demokratiske dannelse skal udvikles og styrkes, indebærer, at det ikke er tilstrækkeligt, hvis skolen indskrænker sig til at forberede eleverne på, at de må slå sig til tåls med at leve i et frit demokrati. For at opfylde bestemmelsen skal skolen i ord og handling bane vejen for, at eleverne tager det frie demokratiske samfunds værdier til sig."

I Dansk Friskoleforening mener vi, det er en anden forståelse, end den der gælder for efterskoler, frie fagskoler og folkehøjskoler, idet det fordres, at demokratisk dannelse gælder i al undervisningen og i hele skolens virke i øvrigt. Det er vores opfattelse, at det kolliderer med forståelse af formuleringen i Grundlovens §76, hvoraf det fremgår, at "forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskole ...". Her nævnes kun undervisningen, og da demokratisk dannelse er koblet til friskolelovens formål om at "forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre", bliver det et anliggende, der ligger uden for undervisningen.

Samtidig finder vi ikke »demokratisk dannelse« som et formuleret begreb i folkeskoleloven, hvorfor det må forstås sådan, at friskolerne nu skal *mere end*, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Det mener vi er forkert og ude af trit med intentionerne i Grundloven og traditionen for frie skoler.

På den baggrund er der følgende kritiske forhold:

- Hvordan forstår man begrebet demokratisk dannelse? Det er afgørende, at der fastlægges en forståelse, så begrebet bruges enslydende, og som gør det operationelt at føre tilsyn med dette krav.
- Der findes ikke en beskrevet didaktik for demokratisk dannelse, hvorfor det ikke kan indgå i den undervisning, som friskolerne skal stå mål med, og derfor alene kan henføres til skolens hele virke.
- Det er uklart i lovforslaget, hvordan der kan føres tilsyn med demokratisk dannelse, der alene fortolkes og forvaltes gennem skolens arbejde med demokratisk dannelse.
- Hvad sker der, hvis en elev ikke vil eller kan slå sig til tåls med demokratisk dannelse? – hvilke konsekvenser vil det have for en skole, hvis en elev ikke fuldt og helt tager demokratisk dannelse til sig? – og hvor længe efter en elev er gået ud af skolen, kan det få konsekvenser for en friskole?
- I bemærkningerne (side 19) præciseres det, at demokratisk dannelse skal fremgå af "skolens samlede faktiske liv og virke", herunder skolens praksis for optagelse og bortvisning af elever. Det kan reelt betyde et opgør med friheden til at optage elever, hvilket næppe kan være hensigten. Denne bestemmelse rejser en række spørgsmål. Kan en skole blive erklæret udemokratisk i tilfælde, hvor en familie ikke optages på skolen, fordi familiens livssyn og værdier ikke flugter med skolens? Og vil det samme være tilfældet, hvis skolen må bortvise en familie/elev – eksempelvis fordi man er uenige om skolens linje og værdigrundlag?

Vi mener, det allerede gældende krav om, at friskoler og private grundskoler skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, er tilstrækkeligt. Vi opfordrer derfor til, at man genovervejer nødvendigheden af at indskrive begrebet »demokratisk dannelse« i loven.

Dansk Friskoleforening noterer sig, at skoleforeningerne vil blive inddraget i arbejdet med at definere og udarbejde indikatorer for tilsyn med demokratisk dannelse. Det arbejde deltager vi naturligvis gerne i. Men vi finder det uhensigtsmæssigt, at dette arbejde sker efter høringsfristen, og evt. ikke er fuldt afklaret før lovbehandlingen. Det svækker lovens mulighed for at virke efter sin hensigt, at vi ikke er bekendt med forståelsen af et helt centralt begreb.

2: Tilsyn på friskoler og private grundskoler.

Friskoleloven §9 beskriver de forskellige dele af tilsynet med friskoler og private grundskoler. Det er en afgørende paragraf i forståelsen af, at forældrene med udgangspunkt i Grundlovens §76 vælger undervisningstilbud til deres børn, og dermed påtager sig ansvaret for kvaliteten af undervisningen.

Der er vigtigt for Dansk Friskoleforening, at forældrene er centralt placeret i tilsynet, og dermed har den primære forpligtigelse – dels ved at føre tilsyn med deres barns undervisning, og dels ved at indgå i valg af en eller flere certificerede tilsynsførende. Vi er samtidig af den klare opfattelse, at loven allerede giver grundlag for at føre et seriøst og grundigt tilsyn, og vi oplever det statslige tilsyn, som velfungerende.

Det er vores udgangspunkt, at et tilsyn skal være gennemsigtigt og åbent, da det er i alles interesse, at tilsynet netop afdækker, om skoler overholder gældende love og regler efter deres hensigt. Derfor er det væsentligt at konstatere, at de i loven fremlagte forslag til ændringer har til formål at styrke tilliden til og uvildigheden i tilsynet.

Dansk Friskoleforening bifalder derfor opnormering af personale i styrelsen, således at tilsyn med friskoler og private grundskoler kan ske efter sin hensigt og beskrevne funktion. Opnormeringen vil også skabe større balance mellem de faktiske ressourcer og det massive politiske fokus.

Det vil samtidig give mulighed for også at fokusere på de forhold, der er forbilledlige, således at friskoler og private grundskolers praksis kan give anledning til videndeling og udvikling af såvel skoleformen som folkeskolen.

Lovforslaget indeholder flere gode ændringer, og det gælder således forholdene omkring valg af tilsynsførende, antal år man kan vælges, retningslinjer for hvem der kan vælges m.v.

Vi anbefaler, at der i §3 stk. 1 gives skolerne 12 måneder til at finde en ny tilsynsførende på skolen, hvis den hidtidige tilsynsførende ikke lever op til de skærpede krav. Derved sikrer vi, at skolerne kan afholde det nye valg i forbindelse med den ordinære generalforsamling.

Det bør af hensyn til allerede valgte tilsynsførende fremgå af loven, hvornår loven træder i kraft i forhold til en tilsynsførendes anciennitet. Det bør være muligt for en tilsynsførende, der har været valgt gennem en årerække at få mulighed for enten at fortsætte eller blive genvalgt på grundlag af den nye lov. For at sikre kontinuitet ønsker Dansk Friskoleforening, at det gælder fra skoleåret, der starter august 2017.

Vi er fortalere for øget åbenhed, og derfor er det meget fint, at donationer over kr. 20.000,- skal offentliggøres på skolens hjemmeside og i skolens regnskab. Denne tilsynsopgave bør foretages af skolens revisor og dermed indarbejdes i regnskabsbekendtgørelsen, da det ligger langt væk fra den egentlige pædagogiske tilsynsopgave, som er pålagt

skolens valgte tilsynsførende. Det vil efter vores bedste vurdering give et mere kvalificeret tilsyn på dette felt.

Her skal anføres kritik på enkelte dele af lovforslaget:

- Det er utydeligt i lovforslaget, hvornår et tilsyn faktisk påbegyndes. Dette ønsker vi præciseret, idet vi mener, det er mest fair, at skolerne gives meddelelse om, at der indledes et tilsyn, hvorefter der kan foretages såvel anmeldte som uanmeldte tilsyn.
- Vi noterer, at der er blødt op på formuleringerne om samtaler med eleverne uden medvirken af lærere og ledere. Det er dog misvisende, at der i lovtæksten står, at det i udgangspunktet er sådan, at der ikke føres samtaler med eleverne (side 7), men at der samtidig (side 8) vil kunne indgå samtaler med eleverne, der kan give et helhedsbillede af skolens undervisning m.v. Det fremgår, at samtalerne primært vil kunne ske som pædagogiske tilsynssamtaler, med flere elever ad gangen, at det er frivilligt og at forældrene kan modsætte sig.

I Dansk Friskoleforening tager vi afstand fra, at børn skal vidne, hvad voksne har ansvar for, ligesom vi finder det forkert, at sætte børn i en "forhørs-lignende" situation, hvor deres udsagn kan være afgørende for en helhedsopfattelse af skolen. Vi mener, der kan opstå en loyalitetskonflikt, som børn ikke bør kunne sættes i.

Det er vores klare opfattelse, at en samtale af en sådan art kun kan finde sted efter tilladelse fra forældre, ligesom det vil være rimeligt, at ethvert barn kan beskikkes en bisidder ved en sådan samtale. Dansk Friskoleforening er derfor særdeles kritisk over for dette forhold, og stiller spørgsmålstegn ved, om det kan være i barnets interesse at blive stillet i en sådan situation? – ligesom vi mener, det anfægter forældrenes ansvar for at tage vare på deres børn.

- I de tilfælde, hvor der indsættes og udpeges en ekstern observatør, der skal følge arbejdet i bestyrelsen og ved forældre-møder, finder vi det helt afgørende, at sådanne personer har et solidt kendskab til friskoler og private grundskoler. Det bør derfor være certificerede og uddannede personer eller personer ansat i styrelsen, der alene kan udpeges som observatører. Kun på den måde kan det forventes, at der vil være respekt for forældrenes ansvar, respekt for traditionen for friskoler og private grundskoler samt respekt for den enkelte skoles værdigrundlag. Det bør fremgå tydeligt, hvorvidt en ekstern observatør har tavshedspligt og er undergivet fortrolighed i forbindelse med indsættelse som observatør. På samme vis bør det præciseres, hvordan en person, der ønsker aktindsigt via ministeriet ikke får indsigt i fortrolige informationer fra en skoles bestyrelsesarbejde eller forældresamarbejde.
- Det er afgørende nødvendigt, at der foretages en juridisk vurdering af lovligheden omkring indhentning af relevante oplysninger hos andre myndigheder (side 9). Det er uklart, hvad »relevante oplysninger« er, og vi konstaterer desværre med mellemrum, at der kan være begrundet frygt for, at modsatrettede interesser hos kommunale myndigheder, lokalpolitikere og en friskole kan føre til, at sådanne informationer ikke nødvendigvis kun er objektive.
- Kravet om, at tilsynsrapporten skal afgives i elektronisk form ser vi ikke noget problem i, dog er det vigtigt, at tilsynsrapporten ikke bliver til et mekanisk afkrydsnings-skema, men netop fortsat kan indeholde de fortællinger og beskrivelser, som den tilsynsførende kan bidrage med. Kun på den måde kan vi sikre, at forældre fortsat får en solid vurdering af undervisningen.

3: Lovteknisk ændring om folkeskolens forenklede Fælles Mål

Dansk Friskoleforening bakker op om denne ændring, da det giver en korrekt betydning.

4: Befordring til introduktionskurser for elever i 8. klasse

Dansk Friskoleforening ser med tilfredshed, at der nu i lovgivningen gives mulighed for at give tilskud til de elever i 8. klasse der deltager i introduktionskurser.

Med venlig hilsen

på vegne af Dansk Friskoleforening

Peter Bendix Pedersen
formand

Søren Stein Brinck
sekretariatsleder

Deutscher Schul- und Sprachverein
für Nordschleswig

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Aabenraa, 8.8.2016

audgrund@uvm.dk

Høringssvar - lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig (DSSV) takker for muligheden for at udtale sig om det foreliggende udkast til lov om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Indledningsvis ønsker DSSV at fremhæve skolernes og skoleforeningens specielle situation som "det tyske mindretals offentlige skoler" og de dermed forbundne specielle bestemmelser som fremgår af friskoleloven, tilskudsbekendtgørelsen og finansloven.

DSSV kan samlet ses som en kommunes skolevæsen. Alle ledere og lærere er ansat i skoleforeningen og ikke på den enkelte skole og økonomien er ligeledes i ansvar af skoleforeningen. I særdeleshed de specielle tilskud (ligestillingstilskud) som udelukkende via finansloven bevilliges udover frie skolers almindelige finansiering.

Ansvar for skolerne er pålagt skolernes bestyrelser og ledelser. Et overordnet ansvar er svarende til DSSV's vedtægter lagt i Schulausschuss (skoleudvalget), som består af et bestyrelsesmedlem pr. skole. Her træffes overordnet beslutning om fordelingen af DSSV's specielle tilskud til drift og anlæg. Heri indgår også det økonomiske tilskud fra Bundesrepublik Deutschland og delstaten Schleswig-Holstein.

Skolerne er forpligtet på fælles obligatoriske aftaler omkring læringsmål (Lehrpläne), fagopdeling og timetal. Pædagogiske emner diskuteres i et skolelederudvalg, hvor hver skole fremsender lederen. Ledergruppen mødes en gang om måneden under ledelse af Schulrat (skoledirektøren).

Schulrat har det tyske tilsyn med skolernes pædagogiske virksomhed og er tjenestemand for delstaten Schleswig-Holstein's Ministerium für Schule und Berufsbildung. Han er på markant

måde myndighed og tilsynsførende for den gruppe af ledere og lærere, som er tyske tjenestemænd.

DSSV står gerne til rådighed for yderligere oplysninger på det beskrevne område, som skal forklare DSSV's specielle situation, da det efter vores skøn også har betydning for tilsynet med de enkelte skoler.

Skolernes tilsynsførende er gennem årtier valgt på grundlag af gældende bekendtgørelse og friskoleloven, senest Bekendtgørelse om valg og certificering af tilsynsførende ved frie grundskoler m.v. (BEK nr. 619 af 09/06/2010). På grund af skolernes forpligtende samarbejde og på grund af samarbejdet med Schleswig-Holstein med Schulrat som tilsynsførende har skolernes bestyrelse peget på Schulrat (skoledirektøren) som tilsynsførende og som efterfølgende også er blevet valgt af forældrekrædsen på alle skolerne. Et valg af et andet certificeret tilsyn er også muligt.

Ligeledes pga. det specielle omkring DSSV er tilsynsførende for DSSV certificeret gennem én af de andre skoleforeninger (Danmarks Privatskoleforening).

På denne skildring af baggrunden for DSSV byder loven om ændring af lov om friskoler .... / Styrkelsen af kvaliteten på de frie grundskoler m.v. på regler, som medfører at DSSV skal ændre tydeligt på praksis om tilsynet på skolerne.

Konkrete bemærkninger til forslaget:

1. Pkt. 5

§ 9 a, stk. 1, nyt nummer 4 / 2.4. Donationer til skolen (2.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning)

På vegne af det tyske mindretal og på DSSV's vegne er det et vigtigt politisk anliggende, at donationer fra Bundesrepublik Deutschland og delstaten Schleswig-Holstein ikke yderligere fremhæves end det i dag er tilfældet i regnskabsaflæggelsen. Her er de tyske tilskud og de særlige statstilskud opført som a. Tilskud til det tyske mindretal og b. Tilskud til nedbringelse af skolepenge. Der henvises i øvrigt til, at skolerne har statens anerkendte status "som mindretallets offentlige skoler".

2. Pkt. 9

§ 9 b nyt stk. 4

§ 9 b nyt stk. 6 (Skærpelse af ordningen med certificeret tilsyn / 2.3.2 Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning)

DSSV ønsker fortsat at have mulighed for at Schulrat (myndighedsperson på delstaten Schleswig-Holsteins vegne og med certificering i forhold til nuværende lovgivning) varetager tilsynet såfremt forældrene vælger vedkommende.

Det forudsættes at tilsynsførende / Schulrat opfylder de bestående krav i § 9 b, stk. 2, hvilken er tilfældet i dag.

Valgperioden på 2 år er for DSSV ingen problem. Forældre må gerne oftere tage stilling til tilsynsførende.

Karensperioden på 5 år og begrænsningen af den samlede tilsynsperiode med 6 år i et tidsrum på 11 år ønsker DSSV at få en dispensation fra. Det ville medføre en betydelig forandring af tilsynet i DSSV's 14 skoler, en dispensation som tænkt ved antallet af skoler, som tilsynsførende må føre tilsyn med.

3. Pkt. 11

§ 9 d nyt stk 5

Der henvises til svaret i punkt 1.

4. Pkt. 15

§ 22 donationer på hjemmesiden

Der henvises til svaret i punkt 1.

Med venlig hilsen

P.F.V.

Deutscher Schul- und Sprachverein f.N.

(Claus Diedrichsen)

Schulrat og sekretariatschef

die@dssv.dk

tlf. dir. 4025 8731

PRIVATE GYMNASIER OG STUDENTERKURSER

København, den 19. august 2016

Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
AUDGRUND@uvm.dk

Hørings svar – lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Private Gymnasier og Studenterkurser takker for muligheden for at udtale sig om det foreliggende udkast til lov om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Vi noterer med tilfredshed, at lovforslaget anerkender forældrenes grundlovssikrede frihed til at vælge et andet undervisningstilbud end folkeskolens og at den frie skoletradition anerkendes. Vi vil samtidig kvittere for at være godt informeret og inddraget om det foreliggende lovudkast, ligesom vi ser frem til den fortsatte møderække og dialog om implementeringen af lovforslaget.

Lovforslaget er bygget op omkring en forståelse af, at langt de fleste private grundskoler gør det godt, men at nogle få skoler er udfordret særligt omkring arbejdet med frihed og folkestyre. Grundlæggende er det ikke hensigtsmæssigt, at en lov tager sigte på få udfordrede skoler, og vi frygter, at lovforslaget er udfærdiget på baggrund af en national og international politisk kontekst, der er præget af mistænkeliggørelse af en særlig gruppe borgere.

I al væsentlighed kan vi konkret tilslutte os de bekymringer, som Danmarks Privatskoleforening udtrykker i deres høringssvar vedr. skærpet tilsyn, og vil derfor kun tilføje om begrebet 'demokratisk dannelse', at det er vigtigt, at en mere konkret implementering af dette tager udgangspunkt i, at dette begreb nu også indgår i forliget om de gymnasiale uddannelser fra juni 2016. Det er vigtigt, at der sker en samtænkning af forståelsen af dette begreb i de private grundskoler og i gymnasierne. Mange af vores medlemsskoler har begge uddannelser under samme tag, hvorfor denne koordination er særlig vigtig at påpege for os.

Som nævnt skjules det ikke i forligsteksten, at det væsentligste formål med denne lovændring er, at der med større styrke kan gribes ind over for skoler, som i forhold til frihed- og folkestyrekravet er særlig udfordret. Til forståelsen af begrebet 'demokratisk dannelse' er det derfor vigtigt at understrege, at respekten for mindretal også er en del af den demokratiske dannelse og at der findes forskellige former for demokrati.

Som ovenfor nævnt deltager vi gerne i arbejdet med implementeringen af lovændringerne.

Med venlig hilsen

Crilles Bacher, formand

København d. 19. august 2016

Til
Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Departementet
Frederiksholms Kanal 21,
1220 København K

Fremsendt som e-post til AUDGRUND@uvm.dk
med følgende angivelse i emnefeltet: "Sags nr. 16/08378"

Høringssvar vedrørende:

Høring over forslag om lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.)

I høringsbrev af 27. juni 2016 anmoder Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling ved Departementet om eventuelle bemærkninger vedrørende ovenstående.

Danmarks Privatskoleforening takker for muligheden for at give vores synspunkter til kende.

Foreningen har ingen bemærkninger til forslaget vedr. den lovtekniske ændring som følge af folkeskolens forenklede Fælles mål og befordringstilskud til introduktionskurser i 8. klasse.

Foreningen har følgende bemærkninger til lovforslaget, der udmønter aftalen af 18. marts 2016 "Styrkelse af kvaliteten af de frie grundskoler m.v." og lovforslaget, der udmønter delaftale af 10. maj 2016 vedr. anti-radikalisering:

Generelle bemærkninger

Danmarks Privatskoleforening hæfter sig ved den grundlæggende opbakning til den frie skoletradition som en central mulighed i det danske uddannelsessystem i de indledende lovbemærkninger.

Danmarks Privatskoleforening har selv været med til at give forslag til nogle af ændringerne. Det er foreningens opfattelse, at justeringer af tilsynsordningen i nogen grad kan være til gavn for sektoren. Det er væsentligt, at tilsynet foregår korrekt og at uvildigheden sikres. Fokus på demokratisk dannelse er altid en væsentlig målsætning.

En stor del af lovforslagets indhold er, erkendt, med det formål at skabe et øget fokus på bestemte frie grundskoler. Men i overensstemmelse med den moderne retsstats principper er Lov om frie grundskoler indrettet således, at den gælder for alle, og den bygger på de tre grundpiller: Forældreretten, mindretalsretten og skolefriheden. Danmarks Privatskoleforening oplever på baggrund af lovforslaget, at skolefriheden er sat stærkt under pres i forsøget på at løse udfordringerne ved regulering.

Enhver fri grundskole bør fortsat have frihed til at løse sine opgaver, som det er bedst for netop *den* skole, så længe det sker uden at bryde statens og samfundets tillid. Stærk regulering og kontrol medfører ensretning.

Vi beder politikere og Ministeriet om at tage budskabet om at videreføre frihedstraditionerne med ind i det videre lov- og implementeringsarbejde.

Demokratisk dannelse (§ 1, stk. 2, 2. pkt.)

For mange frie grundskoler ligger "frihed og folkestyre" som en implicit del af skolens værdier og hverdag.

Demokrati er bl.a. en politisk styreform, baseret på åbenhed over for forskellige politiske ideologier og religiøse trosretninger. Værdier som menneskerettigheder, tolerance, lighed for loven m.v. er etiske værdier, som det i et demokrati er vigtigt at forsvare og stå fast på. I en demokratisk dannelsesproces har den enkelte frihed til at vælge - i modsætning til en tilpasningsproces, der påtvinges udefra. Målet er naturligvis ikke hvad som helst, men målet kan ikke nås gennem tvang. Målet er at bevare og udvikle et demokratisk samfund gennem aktivt medborgerskab.

Danmarks Privatskoleforening finder det ikke problematisk, at skolerne skal have sigte mod at danne til demokratisk medborgerskab i et samfund som det danske i deres undervisning og øvrige virke. Foreningen mener til gengæld, at flere af de pejlemærker, man vil bruge til at holde øje med, om skolerne gør det, er problematiske. Her henvises specifikt til bemærkninger om lovforslaget side 19.

Man må ikke i sin iver for at finde konkrete vurderingskriterier for tilsynet de facto sætte andre dele af lovgivningen ud af kraft. I lovbemærkningerne nævnes bl.a. skolernes optagelse af elever som pejlemærke. Frie Grundskoler afgør inden for rammerne af lovgivningen, hvilke elever de vil have på skolen. Retten skal først og fremmest sikre, at skolerne optager elever og indleder samarbejde med forældre, der kan stå inde for de værdier, holdninger, traditioner og pædagogiske tankegange, som skolen står for.

Herfra skal udtrykkes en stærk bekymring for, at tingene sættes på en formel. Der er mange veje til det samme mål. Det må ikke blive et rigidt system, der er med til at ensrette skolerne.

Tilsyn med donationer (§ 9, stk. 1)

Indhentning og viderebringelse af informationer om donationer bør være en revisionsopgave. Det bemærkes, at den tilsynsførendes opgave i forhold til donationer ikke indeholder vurderinger i forhold til de fremskaffede informationer. Det har en certificeret tilsynsførende jf. optagelseskriterier og uddannelse ikke kvalifikationer til. Det har skolens revisor langt større forudsætninger og kompetencer til. Opgaven vil naturligt kunne placeres hos skolens revisor.

Karensperiode/habilitet/overgangsperiode (§ 9b, stk. 2, nr. 6)

Tilsynsførende, der ved lovens ikrafttræden ikke lever op til habilitetskravet, skal afgå som tilsynsførende. For at give skolerne praktisk mulighed for at finde en ny certificeret tilsynsførende og reelt lade forældre-kredsen vælge tilsynsførende anbefaler Danmarks Privatskoleforening en overgangsperiode.

I forhold til alle ændringer i loven, der kan medføre, at en skole må skifte tilsynsførende, anbefales det, at skolerne får til udgangen af året 2017 til at vælge en ny tilsynsførende.

Den tilsynsførendes kvalifikationer (§ 9c, stk. 4)

Certificeringsuddannelsen udvides med et modul. Vi anerkender behovet for udvidelse af emnet i uddannelsen på baggrund af lovændringerne. Der lægges med forslaget op til, at der skal være mulighed for merit. Der er reelt få, der vil kunne argumentere for at have erhvervet sig passende kvalifikationer i "frihed og folkestyre". Erfaringen fra det nuværende optagelsessystem og certificeringsuddannelsen viser, at meritmuligheden er med til at gøre systemet og strukturen tung. Vi anbefaler, at muligheden for merit for de

enkelte moduler i certificeringsuddannelsen fjernes helt med det bærende argument, at vi ønsker så dygtige tilsynsførende som muligt, som har deltaget i hele uddannelsen.

Vi anbefaler, at man ophæver modulopdelingen i uddannelsen, således at der gives mulighed for kursisterne til at fordybe sig til de enkelte krav i tilsynet ud fra både et lovgivnings, indholdsmæssigt og metodisk perspektiv. En pædagogisk/didaktisk tilgang til undervisningen, der relaterer bedre til den praksis, som de tilsynsførende skal udføre. Vi anbefaler samtidig, at der ikke slækkes til kravene i indholdet på uddannelsen. Argumentet for nuværende modulopdeling hænger sammen med den nuværende mulighed for merit som vi, jf. ovenstående, foreslår sløjft.

Elektronisk tilsynserklæring (§9d, stk. 5(6))

Vi anerkender et behov for en vis ensretning af tilsynserklæringer, først og fremmest fordi det skal sikre, at der bliver givet de informationer og vurderinger, som er lovgivningsmæssigt fastsat. Vi anbefaler, at en tilsynserklæring, der udformes som et afkrydsningsskema suppleres med muligheden for at give bemærkninger, særligt hvor erklæringen er af negativ karakter. Der bør være mulighed for at give oplysninger om, hvilke tiltag der foreløbigt er iværksat.

Danmarks Privatskoleforening finder det kritisabelt, at udgifterne til det IT-baserede register over tilsynsførende og digital understøttelse af tilsynserklæringen skal fradrages af den økonomiske ramme for sektoren. Det er ikke rimeligt, at skolerne skal betale for Ministeriets værktøjer til at føre tilsynet.

Ekstern observatør (§ 9g, stk. 2)

Som led i skærpet tilsyn vil en ekstern observatør deltage på bl.a. skolens bestyrelsesmøder. Vi beder i forbindelse med lovforslaget om fokus på, at der ved bl.a. bestyrelsesmøder behandles emner af en karakter, der normalt vil være omgivet med tavshedspligt. Det være sig sager, der omhandler skolens organisation og strategiske planer, men også personsager. Når observatøren rapporterer tilbage til Styrelsen, vil enhver, jf. Forvaltningsloven, kunne få aktindsigt, f.eks. journalister. Der bør være retningslinjer for hvilke emner, eller i hvilken form, observatøren meddeler sine observationer.

Vi har stor anerkendelse af forslaget om, at observatøren skal have kendskab til frie grundskoler, at der er et uddannelseskraft samt, at der gives mulighed for partshøring.

Dansk i skrift og tale (§ 5, stk. 7)

Observatøren skal bl.a. undersøge, om bestyrelsesmedlemmer kan dansk i skrift og tale. Vi skal her gøre opmærksom på, at der bør tages højde for de tyske mindretalsskoler samt skoler med dispensation til at undervise på et andet sprog end dansk – de internationale skoler.

Samtaler med skolens elever

Privatskoleforeningen skal her meddele stærk bekymring for tilsynets mulighed for samtale med elever uden forældres samtykke eller bisidder. Vi henleder opmærksomheden på, at det kun i yderst sjældne tilfælde er muligt at føre samtaler med børn uden bisidder. Det er barnets ret. Der er undtagelser, fx i Lov om Social service. Ligeledes, at det normalt ikke er muligt uden minimum orientering af forældre. Vi mener, det er juridisk problematisk, og desuden uetisk, at give et barn ansvar for at udtale sig i en sag, der kan have så stor betydning for dets skole. Et barn skal ikke sidde tilbage med følelsen af, at det havde (med)ansvar for de konsekvenser et tilsyn kan få.

Indhentning af informationer fra andre myndigheder

Vi finder, at der er stor forskel på, om de informationer, der deles mellem Styrelsen og andre myndigheder i forbindelse med et tilsyn omhandler skoleniveauet eller individniveau. Der må skulle særdeles gode argumenter til at indhente private eller personfølsomme oplysninger på enkeltindivider, herunder, at man absolut ikke kan konstatere skolens manglende opfyldelse af frihed og folkestyrekravet på andre måder. Vi skal henlede opmærksomheden på Forvaltningsloven § 32: Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, må ikke i den forbindelse skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver.

Indhentning af oplysninger skal være relevant og må ikke omfatte mere, end hvad der kræves til angivne formål. Indsamling af oplysninger må kun ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål.

Vi gør ligeledes opmærksom på krav om samtykke ved udlevering af private, personfølsomme oplysninger (Persondataloven).

Henvendelser fra pressen, forældre og andre

I Ministeriets overvejelser vedr. det skærpede tilsyn med frihed og folkestyre, side 10, fremgår det, at styrelsen fremover gennemfører to uanmeldte besøg på skoler, hvor Styrelsen indleder *en almindelig tilsynssag* på frihed og folkestyrekravet på baggrund af henvendelser fra bl.a. forældre og presse.

Det er generelt en betænkelig praksis, at det er skolen, den anklagede, der skal bevise sin uskyld. I forhold til skolens retssikkerhed, er det væsentligt, at skolen altid har mulighed for at give en redegørelse i en sag, før Styrelsen beslutter at åbne en tilsynssag. Der bør minimum være en dialog med skolen, så en henvendelse eller en historie i pressen ikke står *alene* som argument for åbning af en tilsynssag, da det kan få store konsekvenser for skolen. Her skal vi igen gøre opmærksom på skolernes sårbarhed og hensynet, der bør tages, når styrelsen åbner sager, set i forhold til udenforståendes ret til aktindsigt.

Danmarks Privatskoleforening står til rådighed for uddybning af ovenstående.

Vi ser frem til kommende møder og dialog om implementeringen af lovforslaget.

p.v.a.

Danmarks Privatskoleforening,
Karsten Suhr, formand

Danmarks Privatskoleforening
Ny Kongensgade 15,3
1472 København K
www.privatskoleforeningen.dk

**Høringsvar fra Grundtvigsk
Forum**

København, den 19. august 2016

Undervisningsministeriet
Att.: AUDGRUND@uvm.dk

Høringsvar fra Grundtvigsk Forum vedrørende bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvalitet på de frie grundskoler m.v.), jf. j.nr. 16/08378

Grundtvigsk Forum er ikke af Undervisningsministeriet blevet bedt om at udfærdige høringssvar i forbindelse med forslaget til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler. Når vi alligevel indgiver et høringssvar, er det fordi, det er Grundtvigsk Forums opgave gennem oplysning og dialog at udbrede kendskabet til Grundtvigs kirke-, skole- og folkeoplysningstanker med henblik på fortsat at lade disse tanker få betydning i det nutidige danske samfund. Da ovennævnte forslag vedrører frie grundskoler, efterskoler og frie fagskoler, skoleformer, der traditionelt har stærk tilknytning til Grundtvigs tankegods, ønsker vi at deltage i debatten om lovgivningen på skoleområdet.

Vores høringssvar tager sit udgangspunkt i især to centrale begreber, nemlig *åndsfrihed* og *mindretalsbeskyttelse*.

Den danske skolelovgivning har siden 1855 været dybt præget af disse begreber, og har været rammen om en skoletradition med frie skoler for børn, unge og voksne, som er enestående i verden. Det er en skoletradition som på ypperste vis har afspejlet en dansk måde at fortolke demokratiet på.

Inden for de sidste 15 år er åndsfriheden og mindretalsbeskyttelsen gennem lovgivningen fra 2001 og frem blevet stadig mere indskrænket, og det foreliggende forslag bidrager efter vores opfattelse kun yderligere til denne beklagelige indskrænkning. Skoletraditionens overliggende grundlag er Grundlovens paragraf 76. Det er vores opfattelse, at de indskrænkninger, der er sket og er foreslået skal ske, faktisk også anfægter dette overliggende grundlag.

Vores høringssvar skal ses bl.a. på baggrund af resultatet af en undersøgelse, som er foretaget af ekstern lektor ved Grundtvig Centret, Aarhus universitet, Thorstein Balle, på grundlag af aktindsigt i samtlige skærpede tilsyn, som Undervisningsministeriet har foretaget på de frie grundskolers

område i perioden 2000-2015. Lovforslagets helt overvejende fokus, og det der danner baggrund for en yderligere skærpelse af lovgivningen og tilsynet hermed, er det såkaldte 'frihed-og-folkestyre krav' som blev indført i 2001 og skærpet i 2005. Det forekommer os, at dette fokus er aldeles overdrevet, og at det ikke har bund i den skolevirksomhed, som udøves af de frie grundskoler. Undersøgelsen påviser, at af de 14 skoler, som i perioden 2000-2015 har været under skærpet tilsyn, hvoraf de 8 skoler efterfølgende fik frataget deres tilskud, er der *ingen* skoler, der har fået frataget tilskuddet eller deres status som alternativ til folkeskolen, alene på grund af manglende opfyldelse af 'frihed-og-folkestyre'-kravet. Alle skoler, der i perioden har fået frataget deres tilskud, har fået det gjort først og fremmest på grund af manglende opfyldelse af kravet om at *stå mål med* folkeskolens undervisning. Kun i 2 tilfælde har 'friheds-og-folkestyre'-kravet været inddraget i vurderingen om fratagelse af tilskud til skolerne. Disse to skoler var hhv. en skole med kristen baggrund og en skole med muslimsk baggrund. I relation til udgangspunktet for at ville ændre lovgivning på en række områder, herunder på skoleområdet, jf. aftalepapiret af 18. marts 2016 og forståelsespapiret af 10. maj 2016, hvis anledning var en udsendelse på TV2 om ekstreme muslimske prædikanter, kan det oplyses, at 7 af de 14 skoler under skærpet tilsyn, som fik frataget tilskud var muslimske, men altså at ingen af dem fik det frataget på grund af 'frihed-og-folkestyre'-kravet!

På baggrund af ovennævnte ønsker Grundtvigsk Forum at udtale sig om specielt fem forhold i lovforslaget.

1. Tilføjelse af begrebet "*demokratiske dannelse*" til § 1

Grundtvigsk Forum opfatter det som helt selvfølgeligt, at en skole gennem sin undervisning og virksomhed i det hele taget forbereder eleverne til at leve i det danske demokratiske samfund, herunder også videregiver og praktiserer et menneskesyn som indbefatter ligestilling mellem kønnene og mennesker i det hele taget. Vi støtter derfor også, at dette perspektiv er inddraget i *folkeskolens* formål, og vil anse det for helt nødvendigt, hvis en skole knytter sig til den grundtvigske skoletradition.

Under hensyn til, at det danske demokrati har åndsfrihed som et omdrejningspunkt, er det imidlertid vores opfattelse, at ingen skal tvinges til at mene, at det danske demokrati er sandheden for alle. Der skal være frihed til at mene, at demokrati ikke er den rigtige styreform i et samfund og frihed til med baggrund i § 76 i grundloven at oprette skoler på det grundlag. Naturligvis under den forudsætning, at dette sker inden for rammerne af anden vedtaget og gældende lovgivning i vores samfund (straffelov mv.).

Grundtvigsk Forum mener derfor heller ikke, at hverken den nugældende lovgivning med 'frihed-og-folkestyre'-kravet eller den foreslåede tilføjelse om "*demokratisk dannelse*" er rimelig i et demokratisk samfund, der bygger på åndsfrihed. Staten (fællesskabet) skal ikke gennem f.eks. lovgivning blande sig i et mindretals opfattelser og forestillinger, med mindre dette mindretal handler imod gældende lovgivning. Vi kan som enkeltpersoner eller organisationer arbejde imod mindretallets opfattelse, hvis vi er uenige.

Formuleringen "*demokratisk dannelse*" er desuden i sig selv i lovgivningssammenhæng et alt for upræcist begreb. Det væsentlige sigte med al undervisning må være, at eleverne myndiggøres og dannes, så de er i stand til at indgå i et samfund bygget på frihed og folkestyre. Demokrati kan ikke i sig selv være målet, men at vi danner og uddanner elever til ansvarligt og kritisk at kunne tage del i og udvikle samfundet.

2. Observatørens tilstedeværelse ved skoleinterne møder og samtaler uden deltagelse af voksne med eleverne i forbindelse med det skærpede tilsyn

Dette forslag og forestillingerne om ændret tilsynspraksis fra Undervisningsministeriets side falder efter vores opfattelse langt fra den centraladministrative praksis, som hører hjemme i et ordentligt demokrati. At indsætte observatører i skolernes folkevalgte bestyrelser udfordrer for os at se vores demokratiske grundsystem, og risikerer at indskrænke friheden til at fastholde mangfoldighed indenfor det danske skolesystem. Observatørens tilstedeværelse kan desuden utilsigtet få betydning af kontrol med bestyrelsens arbejde og ikke mindst sindelag. Forslaget vækker mindelser om en praksis mellem stat og borger, som vi ser det og har set det i visse totalitære stater.

I forhold til de foreslåede elevsamtaler, vil de kunne sætte eleverne i en helt urimelig loyalitetskonflikt over for deres forældre og skole. Vi er helt opmærksomme på, at samtalerne med eleverne er frivillige for elevernes og forældrenes vedkommende, men med udtalelsen i lovbemærkningerne om, at "*Hvis alle forældre eller elever ikke ønsker at deltage i sådanne samtaler, vil det kunne indgå i helhedsbilledet af skolen*", er der på det nærmeste fremsat en trussel overfor såvel skole, forældre som elever om, at det vil komme dem til skade, hvis de ikke siger ja til samtalerne. Desuden er det tvivlsomt om børnenes retssikkerhed er sikret i forhold til, hvordan de spørges og hvordan de høres og hvordan samtalerne efterfølgende tolkes i forhold til, at udtalelserne kommer til at ligge til grund for en tilsynsafgørelse.

3. Skærpet tilsyn med særlige fag

Det er efter vores opfattelse rimeligt, som det har været traditionen, at visse fag er trukket frem som særlige opmærksomhedsområder for den eksterne tilsynsførende. Disse fag har været dansk, matematik og engelsk, og begrundelsen har været et hensyn til elevernes faglighed. I det nye forslag trækkes yderligere nogle fag frem – nemlig dansk som andetsprog, historie og samfundsfag samt 3 obligatoriske; sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab. Da disse yderligere fag nævnes særligt i sammenhæng med 'friheds-og-folkestyre'-kravet er det altså ikke længere et hensyn til elevernes faglighed, der er på spil, men hensynet til deres sindelag. Det er for os at se væsentligt, at et skærpet tilsyn gælder alle obligatoriske fag og emner og ikke kun særligt udvalgte, og væsentligt at vurderingerne angår fagligheden og ikke sindelaget. Sammenhængen mellem fagene og 'friheds-og-folkestyre'-kravet vil kunne betyde en forhindring for en skole i at undervise og påvirke dens elever med udgangspunkt i netop den skoles særlige værdigrundlag. Også dette forslag finder vi er et klart anslag mod åndsfriheden.

At der er i forslaget er tale om en forestilling om, at også de frie skoler skal påvirke elevernes sindelag i en bestemt retning fremgår tydeligt af lovbemærkningerne, når der står: "*Den udtrykkelige fremhævelse af, at elevernes demokratiske dannelse skal udvikles og styrkes, indebærer, at det ikke er tilstrækkeligt, hvis skolen indskrænker sig til at forberede eleverne på, at de må slå sig til tåls med at leve i et frit demokrati. For at opfylde bestemmelsen skal skolen i ord og handling bane vejen for, at eleverne tager det frie demokratiske samfunds værdier til sig.*"

En sådan tankegang er for os naturlig, når det drejer sig om den offentlige skole, men er som sagt efter vores opfattelse klart begrænsende for åndsfriheden i relation til de frie skoler. For os at se er det vigtigt, at vi fastholder en skolelov der sikrer mangfoldighed og frihed til at lave værdibårne skoler. Målet er ikke at ensretning af det danske skolesystem.

4. Tilsyn med skolernes økonomiske forhold

Vi er fortalere for økonomisk gennemsigtighed, og kan tilslutte os at donationer til skoler over den angivne beløb offentliggøres på skolens hjemmeside. Vi kan imidlertid ikke se, at det kan være den tilsynsførendes ansvar også at føre tilsyn med dette forhold. Den tilsynsførende er forældrenes garanti for, at skolens lever op til sit pædagogiske og værdimæssige formål. Det økonomiske ansvar må påligge skolens regnskabsansvarlige og den lovpligtige revision.

5. Lovforslagets synsvinkel og sprogbrug

Det forekommer os, at den synsvinkel og sprogbrug, der er anvendt i lovforslagets bemærkninger og som rammesætter det egentlige lovforslag er udtryk for en *mistillidstankegang*, som er ganske langt fra den nødvendige tillidsforståelse, der har været gældende i lovgivningsarbejdet omkring skolen, herunder de frie skoler, gennem de seneste mange år. Det er klart, at mange forhold – Tvind-sagen i sin tid f.eks. – kan være baggrund for, at lovgivningen må indrette sig anderledes og strammes i forhold til detaljeringsgrad og kontrol, men vi mener, at den mistænkeliggørelse af de frie skoler – inkl. de efterhånden mange islamiske friskoler – er urimelig i forhold til virkeligheden, og vi kan ikke se anderledes, end at en hel skoleform skal bøde for en (unødvendig) symbolpolitik.

Vi ser med bekymring på at lovforslaget har tendens til at være rettet mod skærper i forhold til de skoler, der bygger på stærkt religiøse værdier. Det er for os væsentligt, at religion ikke ses udrangeret som et særligt farligt område i nogen form for lovgivning. Vi vil fra Grundtvigsk Forums side bestemt understøtte, at der lovgives mod alle kriminelle og direkte samfundsnedbrydende forhold ikke mindst i skolesammenhæng, men vi kan ikke støtte, at skoler, der bygger på religiøse værdier, på forhånd anses som et særligt udfordrende område. For os at se virker det som en trussel mod religionsfriheden.

Vi skal holde fast i, at vi når vi har frie skoler i Danmark, så er det *ikke* på grund af en bestemt skolepolitisk opfattelse, men på grund af en bestemt særlig dansk demokratiopfattelse med plads til mangfoldighed.

Vi vil her gerne benytte lejligheden til fremover at blive sat på høringslisten i forhold til lovforslag der har skolepolitisk sigte.

På vegne af
Grundtvigsk Forum

Kirsten M. Andersen
Formand

Laura Lundager Jensen
Formand for skolepolitisk udvalg

Ministeriet for
Børn, Undervisning og Ligestilling

AUDGRUND@uvm.dk

Dato: 16-08-2016

Deres ref.:

Vor ref.: 05-2015/20019

Sagsbehandler: STA/cre

Profession, pædagogik, forskning og uddannelse

Høringssvar vedr. Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler

BUPL har behandlet det fremsendte forslag til ændring af loven og har følgende bemærkninger:

Grundlæggende er BUPL af den opfattelse, at der ikke er grund til at skærpe tilsynet på de frie grundskoler yderligere, da de nuværende regler giver god og tilstrækkelig mulighed for at føre tilsyn med skolerne.

Det fremgår af lovforslaget, at man vil ændre reglerne for skærpet tilsyn i forhold til kommunikationen med eleverne. BUPL finder, at det kan sætte barnet i en uheldig loyalitetskonflikt, og at det er kritisabelt, at den tilsynsførende kan tale med elever eller grupper af elever, uden at der er en voksen til stede, og at forældre og/eller lærere eller pædagoger ikke nødvendigvis er orienteret om den konkrete samtale.

Med venlig hilsen

Charlotte Rømer Engel / Søren Thorning Andersen

Børnerådet

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

19.08.2016
J.nr. 3.2.3/lej

Børnerådets kommentar til forslag om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.)

Børnerådet hilser overordnet forslaget til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler velkomment.

Børnerådet bifalder, at lovforslaget fastslår, at de frie grundskoler efter deres formål og i deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene, samt at de frie grundskoler efter deres formål og i deres virke skal styrke elevernes demokratiske dannelse.

Børnerådet anser det som særdeles positivt, at man som led i skærpet tilsyn med en skole, fremover har mulighed for at gennemføre samtaler med eleverne, herunder uden tilstedeværelse af skoleleder eller lærere. Elevernes perspektiv har hidtil været tilsidesat, og Børnerådet vil på det kraftigste opfordre til, at elevinddragelsen bliver et stadig stærkere element af styrelsens tilsynspraksis.

Lovsikret børneinddragelse omkring trivsel

Børnerådet ønsker endvidere at benytte lejligheden til at påpege, at der i lov om friskoler og private grundskoler er et manglende fokus på børns rettigheder og inddragelse af børneperspektiver. Som det understreges i bemærkninger til lovforslaget, så går knap en femtedel af landets grundskoleelever i en fri grundskole. Disse børn har ikke en lovsikret ret til at blive hørt i forhold til trivselsundersøgelser, idet friskoler og private grundskoler ikke er underlagt kravet om at gennemføre trivselsmålinger på linje med landets folkeskoler, ligesom de heller ikke gennem lov sikres fokus på den psykiske trivsel gennem arbejdet med et værdiregelsæt og en antimobbestrategi.

I henhold til lovforslagets ønske om at sikre, at skolerne skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse, mener Børnerådet, at børnenes mulighed for at ytre sig og reflektere over det fysiske og psykiske miljø på skolen, er en måde, hvorpå demokratisk dannelse

Børnerådet

udfoldes i praksis eller som det udtrykkes i bemærkningerne til lovforslaget, at demokratisk dannelse "ikke alene skal fremgå formelt af skolens formål og læringsmål m.v., men også i hele skolens faktiske liv og virke".

Børnerådet mener derfor, at det er essentielt, at de frie grundskoler omfattes af kravet om årlige trivselsmålinger og udarbejdelse af værdiregelsæt og antimobbestrategi.

De frie grundskolers praksis for optagelse og bortvisning af elever

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det endvidere, at arbejdet med demokratisk dannelse også skal afspejles i skolernes praksis for optagelse og bortvisning af elever. Børnerådet er overordnet bekymret for den praksis de frie grundskoler kan benytte i forbindelse med elevudskrivninger mod barnets og forældrenes ønske. Manglende høring og inddragelse af elever i friskoler og private grundskoler i forbindelse med udskrivning, har tidligere været et problem og er det muligvis stadig. I 2014 rejste ombudsmanden problemet med manglende høring af privatskolebørn overfor Undervisningsministeriet. Ombudsmanden påpegede Undervisningsministeriets ansvar i forhold til overholdelse af børnekonventionens artikel 12 om inddragelse af barnets perspektiv i sager, som vedrører barnet. Ministeriet har siden udarbejdet et informationsmateriale og iværksat en vejlednings- og informationsindsats i samarbejde med de frie skolers foreninger. En evaluering af denne vejlednings- og informationsindsats er ifølge ombudsmandens nyhedsbrev fra juni 2015 sat til primo 2016. Børnerådet afventer spændt denne evaluering og ønsker i den forbindelse at understrege behovet for en fortsat indsats i forhold til at sikre børn i de frie grundskoler retten til at blive hørt og inddraget.

Med venlig hilsen

Per Larsen
Formand for Børnerådet

Annette Juul Lund
Sekretariatschef

Høringssvar fra Frie Skolers Lærerforening (FSL)

Vedr.

Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og Lov om efterskoler og frie fagskoler

Hermed fremsendes Frie Skolers Lærerforenings høringssvar i forhold til Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og Lov om efterskoler og frie fagskoler, og vi takker samtidig for muligheden for at udtale os i denne sag.

Indledningsvist skal vi bemærke, at vi i FSL er af den opfattelse, at kravet om, at de frie skoler skal stå mål med, hvad der almindeligvis forlanges i folkeskolen er helt nødvendigt i forhold til den danske grundskoletradition, hvor undervisningspligten er omdrejningspunktet, og hvor forældrenes ret til at vælge det skoletilbud til deres barn, som de finder bedst, er et grundvilkår. Vi er tillige af den opfattelse, at det at stå mål med, ikke kan reduceres til, om eleverne er i stand til at bestå folkeskolens afsluttende prøver, eller om der kan leveres et gennemsnitligt resultat i de nationale tests. Dermed anerkender vi også forligskredsens opfattelse af, at den demokratiske dannelse er en vigtig del af en skoles virke, og at de frie skoler også på dette område, skal stå mål med, hvad der almindeligvis forventes i folkeskolen. Ikke desto mindre bemærker vi, at der i forslaget lægges op til, at der i forbindelse med det skærpede tilsyn skal sættes særligt fokus på specifikke fag og områder, hvilket vi ikke finder i overensstemmelse med den frihed, der er givet de frie skoler og i særdeleshed religiøse eller ideologiske mindretal for at lave frie skoler (uddybende kommentar følger senere i dette høringssvar).

Overordnet bemærker vi også, at der ifølge PET, FE og Kriminalpolitiet ingen sammenhæng er mellem skolegang og radikalisering, hvorfor skærperne i denne lov forekommer at være urimelige og unødvendige. Der er ingen tvivl om, at tilsynet på de frie skoler ikke har været prioriteret fra Undervisningsministeriets side, og det er godt, at der nu gøres noget ved denne del – men grundlæggende er der ingen grund til at ændre på selve tilsynet, da det blot ikke har været anvendt i de seneste år.

Vedr. tilføjesen af "demokratisk dannelse" i Lov om friskoler og private grundskoler

I "Lov om friskoler og private grundskoler" forslås det at indskrive ordene "demokratisk dannelse" i § 1 stk 2 med henvisning til, at man utvetydigt vil slå fast, at de frie grundskoler - "udover at de efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds-

og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene – også efter deres formål og i hele deres virke skal styrke elevernes demokratiske dannelse.”

I FSL mener vi ikke, at en skole i hele sit virke kan forberede eleverne til at leve i det danske samfund med frihed og folkestyre, uden at det sker ved at styrke elevernes demokratiske dannelse. Begrebet demokratisk dannelse har vi som sådan ikke noget imod, men vi mener grundlæggende, at det allerede er indeholdt i den nuværende lov. Dette synspunkt understøttes af, at ministeriet i de øvrige dele af lovforslaget, som omhandler det certificerede og det skærpede tilsyn, konsekvent henviser til ”frihed og folkestyrekravet” – og ikke til kravet om demokratisk dannelse.

Af ministeriets overvejelser fremgår det, at begrebet demokratisk dannelse allerede er anvendt i lov om efterskoler og frie fagskoler samt lov om folkehøjskoler. FSL finder det bemærkelsesværdigt, at udtrykket ikke findes i Folkeskoleloven, især når man tager i betragtning, at de frie skoler skal stå mål med, hvad der almindeligvis forventes i folkeskolen. Vi mener, at det sender et signal om, at der her er tale om et område, hvor de frie skoler har en ekstra forpligtelse i forhold til folkeskolen, hvilket vi finder højt usædvanligt og foruroligende – ja, måske ligefrem Grundlovsstridigt.

Vi noterer os, at Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling i udmøntningen af lovændringen vil indgå nærmere i drøftelser med skolernes foreninger med henblik på at vejlede skolerne om deres opgaver efter den ændrede bestemmelse om frihed og folkestyre, og at dette vil ske med respekt for skolernes frihed og de frie grundskolers særegne karakter.

Vi ser frem til at indgå i disse drøftelser, men så hellere at kravet om at indskrive demokratisk dannelse enten skete i såvel Folkeskoleloven som Friskoleloven eller helt udgik.

Vedr. ændringer i forhold til det skærpede tilsyn

I forhold til de foreslåede ændringer af indholdet i det skærpede tilsyn, så er vi grundlæggende af den opfattelse, at de nuværende regler rummer gode muligheder for at fore tilsyn med skolerne – både i forhold til, om skolerne lever op til de faglige krav og til kravet om frihed og folkestyre. Med større fokus på tilsynsopgaven fra UVM's side, er vi sikre på, at de allerede eksisterende regler er tilstrækkelige for at kunne føre et betryggende tilsyn.

I forhold til det styrkede fokus på særlige fag (dansk, dansk som andetsprog, historie og samfundsfag) samt i emnerne sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, så er præciseringen og udvælgelsen af fag og emner dybt problematisk. De frie skoler er kendetegnet ved at kunne sammensætte fagrækken anderledes og lave prioriteringer i forhold til alderstrinnene, som ikke følger den inddeling, som man har i folkeskolen. FSL anerkender selvfølgelig, at de frie skoler skal stå mål med folkeskolen, men det må aldrig blive sådan, at lovgivning dikterer konkrete fag eller obligatoriske emner på en fri skole. For at efterleve lovgivningen, så vil denne del af forslaget reelt betyde, at alle frie skoler i dette land vil skulle undervise præcis efter folkeskolekatalogen i disse fag og emner, for det tilfælde, at de bliver udtaget til skærpet tilsyn. Det er ikke i overensstemmelse med de frie skolars ret til at tilrettelægge undervisningen, som de finder det bedst, og det bør derfor ændres. Samtidigt har de valgte fag og emner klar slagside i forhold til at forfølge bestemte danske minoritetsgrupper – grupper som det netop var meningen, at Grundlovens § 76 formulering skulle beskytte.

I forhold til indsættelse af en ekstern observatør ved bestyrelsesmøder, generalforsamling og forældre-møder, er vi især bekymret for, hvordan denne observatør skal kunne undersøge, om alle bestyrelsesmedlemmer behersker dansk i skrift og tale. Vi kan ikke af teksten læse, om dette indbefatter en test eller prøve, og heller ikke, hvad konsekvensen vil være, hvis et bestyrelsesmedlem i givet fald

ikke kan bestå en mundtlig og skriftlig test. Vi mener også, at det er meget usikkert, hvad der menes med, at observatoren skal "identificere, om og hvordan bestyrelsen har fokus på opfyldelse af frihed og folkestyrekravet i forhold til hele skolens virksomhed."

Af ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning fremgår det desuden, at styrelsen i kraft af observatortrollen og de øvrige tilsynsaktiviteter vil kunne foretage en samlet vurdering, hvilket harmonerer dårligt med, at man samtidig åbner for muligheden af, at styrelsen kan udpege en person som observatør, som ikke er ansat i ministeriet med tilhørende styrelser. FSL er af den opfattelse, at tilsynet bør føres af den ansvarlige myndighed og ikke uddelegeres til udenforstående, og hvis man alligevel ønsker at gøre det, så bør det klart fremgå, hvem der kan tildeles den type opgaver.

Med de nuværende regler for skærpet tilsyn kan den tilsynsførende samtale med elever og lærere i forbindelse med overværelse af undervisningen. Det giver god mening. Med det nye forslag udvides denne mulighed til, at den tilsynsførende kan tale med grupper af elever eller en enkelt elev uden andre voksnes tilstedeværelse. Vi er af den opfattelse, at sådanne samtaler i bedste fald vil være uden værdi for tilsynet, da enkeltelever eller grupper af elever ikke kan forventes at være nogen form for sandhedsvidne i forhold til en skoles praksis. Hvis der er tale om det, som ministeriet kalder en "udfordret skole", så vil eleverne med stor sandsynlighed være loyale over for deres forældre, lærerne og skolen i en samtale med en fremmed voksen. Man kan simpelt hen ikke forvente andet, og det er efter vores opfattelse en helt urimelig loyalitetskonflikt, man udsætter dette barn for, hvis man signalerer, at her er et frirum til at udtale kritik.

Børnekonventionens artikel 12 foreskriver, at ethvert barn har ret til frit at udtrykke egne synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet, men forslaget lægger op til, at det på det nærmeste er en pligt at udtale sig, hvilket er helt forfejlet i forhold til konventionens intentioner.

I øvrigt skal vi gøre opmærksom på, at det i en skoleverden vil være helt uhørt, hvis en voksen opholder sig alene med et barn, uden at den voksne har en børneattest, og at de professionelle lærere i mange tilfælde vil undgå at være alene med en elev for ikke at bringe sig selv i en situation, hvor misforståelser kan opstå.

Af forslaget fremgår det, at styrelsen vil opfordre skolen til at orientere eleverne og deres forældre, når der er indledt et skærpet tilsyn på skolen. FSL er af den opfattelse, at det bør være en forpligtelse for skolen at orientere forældrene, ikke mindst med henblik på, at eleverne vil kunne møde den tilsynsførende på skolen. Hvis intentionen om, at elevernes evt. samtaler med den tilsynsførende skal være frivillige, må der naturligvis også være åbenhed om tilsynet og muligheden for at frabede sig disse samtaler. I ministeriets overvejelser står "Det vil i den forbindelse blive understreget over for forældre og elever, at det er frivilligt for eleverne, om de vil tale med de tilsynsførende."

Efterfølgende lyder teksten "Hvis forældrene modsætter sig, at deres børn taler med tilsynsmedarbejdere, vil det ligeledes blive accepteret. Hvis alle forældre eller elever ikke ønsker at deltage i sådanne samtaler, vil det kunne indgå i helhedsbilledet af skolen." Vi tager på det skarpeste afstand fra formuleringen, da den kunne opfattes som en trussel om, at hvis skolen ikke sørger for, at der er elever, som vil tale med den tilsynsførende, så vil det få konsekvenser for tilsynets vurdering.

Vi mener ikke, der er problemer i forhold til at styrelsen i forbindelse med tilsyn kan rette henvendelse til andre relevante myndigheder, der kan antages at have relevante oplysninger om en given skoles virksomhed – faktisk er det ganske naturligt. Herunder er vi enige i, at den almindelige mulighed for at rette henvendelse til styrelsen med henblik på bekymrende forhold på skoler bør synliggøres på styrelsens hjemmeside.

Vedr. undersøgelse af elevvandring

Vi synes at forslaget her bærer præg af en mistillidskultur. Vi mener selvfølgelig ikke, at skolerne skal spekulere i ud- og indskrivninger i forhold til tilskud. Hvis man har konkrete indikationer på, at en skole ikke opfører sig korrekt på dette punkt, bør man skride ind i forhold til den enkelte skole i stedet for at mistænkeliggøre en hel sektor via lovgivning.

Vedr. det certificerede tilsyn

Frie Skolers Lærerforening er enige i de foreslåede stramninger i forhold til mulighederne for at være tilsynsforende. Vi finder det rimeligt, at man kun kan være tilsynsforende på et begrænset antal skoler, ligesom vi er enige i, at man ikke i en meget lang årrække bør have mulighed for at være tilsynsforende ved den samme skole.

De frie skoler har brug for et godt og troværdigt tilsyn, og derfor er det positivt, at kravene præciseres og skærpes.

Vedr. donationer til skolen

Frie Skolers Lærerforening finder det ejendommeligt og overflodigt, at den tilsynsforende skal undersøge skolens modtagelse af evt. donationer, da disse samtidig skal fremgå af skolens regnskab og hjemmeside.

Den tilsynsforende udover pædagogisk tilsyn med skolerne og er ikke nødvendigvis økonomikyndig. Skolernes revisorer er ansvarlige overfor ministeriet og skolernes bestyrelser i forhold til skolens økonomi, og derfor er det helt oplagt, at det er revisor som påtegner en evt. erklæring om donationer.

Vedr. befordringstilskud for elever i 8. klasse

FSL er enige i den foreslåede ændring.

Vedr. justering af lov som følge af forenklingen af Fælles Mål i folkeskoleloven

FSL er enige i den foreslåede ændring.

Monica Lendal Jørgensen

Næstformand Frie Skolers Lærerforening

M: 2758 1384

E: mlj@fsl.dk

Foreningen af
Kristne Friskoler

Til

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Frederiksholms Kanal 21,

1220 København K

9. august 2016

Høringssvar vedrørende forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.).

Vi takker for muligheden til at afgive høringssvar.

Vi vil overordnet beklage den mistillid til de frie skoler, der ligger i det fremsendte lovforslag. Efter vores opfattelse, så er de frie skoler netop optaget af demokratisk dannelse, frihed og folkestyre og forældrenes ret til at vælge den skole, de ønsker for deres barns skolegang.

Vi anerkender, at der med stramningen af tilsynet med de skoler, der er sat under skærpet tilsyn, sigtes mod et fåtal af de frie skoler, men derfor virker det også modstridende, at der samtidig indskræpes, at begrebet "demokratisk dannelse" skal indskrives i lov om friskoler og private grundskoler m.m. Det kan kun opleves som en mistænkeliggørelse af alle rede eksisterende praksis på alle de frie grundskoler. Det vil være en kendt sag, for de fleste, at den demokratiske dannelse er en hjertesag for de frie grundskoler.

Hvad er demokratisk dannelse? Og hvordan skal der føres tilsyn med det? I forvejen skærpes uddannelsen af de eksterne tilsynsførende i forhold til kravet om "frihed og folkestyre", så det er efter vores opfattelse en unødvendig og i realiteten betydningsløs ændring af friskoleloven.

Det andet punkt vi vil kommentere er de eksterne tilsynsførendes rolle i forhold til skolerne efter vedtagelsen af denne lov:

Kravet til optagelse på uddannelsen som tilsynsførende er en læreruddannelse eller tilsvarende og et kendskab til praksis i folkeskolen, så man kan vurdere, om undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. I de senere år er der kommet fokus på den del af skolernes virksomhed, der handler om frihed og folkestyre – både i uddannelsen og i de erklæringer, der udarbejdes af de tilsynsførende. Det er et legitimt politisk ønske, men når der i lovforslaget lægges op til, at den tilsynsførende i erklæringen skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående kalenderår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger kr. 20.000 ekskl. Moms + evt. anonyme donationer, så beder man en pædagogisk uddannet person om at udføre revisorarbejde. De

Foreningen af **Kristne Friskoler**

samme donationer fremgår af revisionsrapporten og skal oplyses på skolens hjemmeside, så det virker helt forkert at blande dem ind i denne sammenhæng.

Det er en reel bekymring, at det kan blive svært at rekruttere nye tilsynsførende, når deres opgaveportefølje udvides med opgaver, som de ikke har fagligt belæg for at kunne stå inde for validiteten af. Ydermere skabes der også grobund for usikkerhed på det politiske plan for, om man kan stole på de tal, der står i tilsynserklæringen, da de alene vil bero på tilliden mellem tilsynsførende og skolelederen, der skal udlevere tallene.

Det sidste punkt, vi har bemærkninger til, er varetagelsen af barnets tarv og rettigheder i forbindelse med skærpet tilsyn og muligheden for at føre samtaler med den enkelte elev uden at der er andre voksne til stede. Vi mener ikke, at det er legitimt og etisk forsvarligt at sætte et barn i den situation, at det skal udtale sig om noget, der kan få store konsekvenser for skolen. Det må være de voksne, der alene skal tage ansvar for og vidne om en skole lever op til friskoleloven.

Med venlig hilsen

Foreningen af Kristne Friskoler

Thorkild Bjerregaard

Formand

Hans Jørgen Hansen

Sekretariatsleder

efterskoleforeningen

AUDGRUND@ujvm.dk

"Høringssvar - lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v."

Efterskoleforeningen takker for modtagelse af ovennævnte udkast til forslag til lov om *ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler* i høring.

Lovforslagets indhold

Efterskolerne er alene berørt direkte af ændringen i forslaget § 2 vedrørende lov om efterskoler og frie fagskoler i forhold til tilskud til befordring til introduktionskurser i 8. klasse.

Efterskolerne er ikke omfattet af tilsynsmodellen med certificerede tilsynsførende, som hovedparten af ændringsforslagene i udkastet omhandler.

Udviklingen i lovgivningen om frie grundskolers formål ift. frihed og folkestyre og tilsynet hermed, berører dog principielt alle frie skoleformer, herunder også efterskolerne.

Der foretages konsekvensrettelser i efterskolelovens § 2 stk. 3 som følge af forenkling af Fælles Mål i folkeskoleloven i 2014.

Lovforslagets konsekvenser

Tilskud til befordring i forbindelse med introduktionskurser i 8. kl.

Forslaget om tilskud til befordring i forbindelse med introduktionskurser i 8. klasse vil økonomisk set sidestille tilbuddet til elever i 8. klasse med brobygning mv. for elever i 9. og 10. klasse. Det synes Efterskoleforeningen naturligvis er glædeligt og meget tilfredsstillende.

Elever i 8. klasse udgjorde i 2015 ca. 5% af efterskolens elevgruppe.

Efterskoleforeningen vurderer på den baggrund ikke, at forslaget vil få væsentlige økonomiske konsekvenser for skoleformen. Dermed vil de administrative konsekvenser for Efterskoleforeningen også være begrænsede, og vi påtager os gerne denne opgave i forbindelse med administration af refusionsordningen vedrørende brobygning i 9. og 10. klasse.

Ændringer i tilsynsmodellen for frie grundskoler og skærpet tilsyn med frihed og folkestyre

Efterskoleforeningen har ingen kommentarer til de dele af forslaget, der vedrører styrkelse af habiliteten for de certificerede tilsynsførende, da efterskoler ikke er omfattet af denne tilsynsordning. Forslagene ses desuden som værende helt i tråd med Rambølls anbefalinger fra evalueringen i marts 2015.

Efterskoleforeningen finder det principielt betænkeligt og beklageligt, når frie skolars værdimæssige og pædagogiske frihed indskrænkes.

Efterskoleforeningen noterer sig, at der i forslagets bemærkninger vedr. skærpet tilsyn med frihed og folkestyre på frie grundskoler henvises til efterskolelovens formulering om demokratisk dannelse som en del af efterskolens hovedsigte.

Efterskoler er ikke omfattet af bekendtgørelsen om skærpet tilsyn på frie grundskoler. Det er imidlertid vores opfattelse, at efterskolelovens eksisterende bestemmelser giver ministeren alle relevante muligheder for at føre direkte tilsyn med efterskoler, hvis der måtte opstå tvivl om en skoles overholdelse af lovens bestemmelser, herunder om demokratisk dannelse.

Med venlig hilsen

Anette Ingemansen
Vicedirektør
Efterskoleforeningen

DATO/REFERENCE
11 august 2016

JOURNALNUMMER

DERES REFERENCE / JOURNALNUMMER

Høringssvar vedr. Undervisningsministeriets udkast til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler mv og lov om efterskoler og frie fagskoler (styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler mv), jf. j.nr 16/08378.

I forhold til ovennævnte lovudkast tillader jeg mig at fremkomme med følgende bemærkninger:

Ad 1: øget fokus på demokratisk dannelse

Det fremgår af såvel de generelle som de specielle bemærkninger, at det øgede fokus "ikke alene skal fremgå formelt af skolens formål og læringsmål mv, men også i hele skolens faktiske liv og virke" (bem. 2.1.2) samt at "For at opfylde bestemmelsen skal skolen i ord og handling bane vejen for, at eleverne tager det frie demokratiske samfunds værdier til sig".

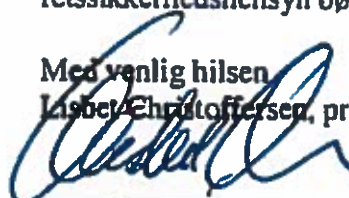
Der er imidlertid ikke i bemærkningerne nogen nærmere kvalificering af, hvad der menes med 'demokratisk dannelse' eller 'det demokratiske samfunds værdier'. Givet at den manglende opfyldelse heraf kan danne grundlag for skærpet tilsyn mv, anbefales det af hensyn til retssikkerheden, at begrebet klargøres nærmere. I den forbindelse bemærkes, at religionsfrihed, herunder adgang til at udøve religion indenfor rammerne af religiøse normer, hører til demokratiet, medmindre disse normer støder imod 'ordre public'-normer i samfundet.

Ad 2 Styrket fokus på skoler med udfordringer i forhold til frihed-, folkestyre- og demokrati-krav.

Ikke alene er disse krav ganske uklart beskrevet i bemærkningerne, der er slet ingen bemærkninger om, hvilke kriterier der skal lægges til grund for en antagelse om, at der kan identificeres en 'udfordring' i forhold til disse krav. Her kan henvises til bemærkningerne til kulturministeriets samtidigt udsendte lovudkast, hvor der anføres kriterier for, hvornår kriteriet må anses for 'udfordret'. Det er således også vanskeligt at se i bemærkningerne, hvornår det anses for 'relevant' at foretage en mere indgående undersøgelse af skolens opfyldelse af disse kriterier, jf bemærkningerne pkt. 2.2.2., ligesom begrebet 'risikoadfærd' (pkt 4) ikke er kvalificeret nærmere. Det samme gælder de 'enkelte elementer i undervisningen og hele skolens virke, som er relevante i forhold til vurderingen af at stå mål med' kravene. Af retssikkerhedshensyn bør disse kriterier indsættes i bemærkningerne.

Med venlig hilsen

Lisbet Christoffersen, professor (mso) i ret, religion og samfund, Roskilde Universitet

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Sendt til: AUDGRUND@uvm.dk og jm@jm.dk

18. august 2016

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-mail
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2016-112-0560
Sagsbehandler
Cathrine Serup Raasdal
Direkte 3319 3213

Vedrørende høring over forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.)

Ved e-mail af 27. juni 2016 har Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling anmodet om Datatilsynets eventuelle bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

1. I lovforslagets punkt 11 foreslås indsat et nyt stykke efter stk. 4 i lov om friskoler og private grundskoler med følgende ordlyd:

"Stk. 5. Den eller de tilsynsførende skal i tilsynserklæringen, der er nævnt i stk. 4, oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående kalenderår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Såfremt det er tilfældet, skal donators navn og adresse oplyses. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af eventuelle anonyme donationer og om størrelsen af hver enkel anonym donation på mere end 20.000 kr. ekskl. moms."

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår på side 21 følgende om bestemmelsen:

"Med henblik på en større viden om, hvem der yder donationer til skolerne, og dermed sikring af overholdelse af uafhængighedskravet i lovens § 5, stk. 2, foreslås det, at skolens tilsynsførende får til opgave at føre tilsyn med donationer til skolen. Det fremgår af den gældende § 9 d, stk. 3, at skolen efter anmodning skal udlevere de oplysninger til den eller de tilsynsførende, som er nødvendige for tilsynets gennemførelse.

Dette tilsyn foreslås, jf. lovforslagets § 1, nr. 11 udført således, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående kalenderår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af eventuelle anonyme donationer og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Endvidere foreslås det, jf. lovforslagets § 1, nr. 15, at de nævnte oplysninger vedrørende donatorer og donationer også skal fremgå af skolens hjemmeside på internettet.

Efter de gældende bestemmelser i friskolelovens § 1 c, § 5, stk. 4, § 8 b og § 9 d, stk. 4, skal skolen offentliggøre sine slutmål, delmål, undervisningsplaner, resultat af evaluering og opfølgning, vedtægter, tilbud om folkeskolens 9. -klasseprøver og tilsynserklæring på skolens hjemmeside på internettet.

Det foreslås i en nyaffattet § 22, at skolen på sin hjemmeside skal oplyse om donationer og donatorer.

I samme lov foreslås endvidere indsat en § 22 med følgende ordlyd:

"§ 22. Skolen skal på sin hjemmeside på internettet offentliggøre oplysninger om donatorer og donationer, jf. § 9 d, stk. 5."

Af bemærkningerne fremgår følgende vedrørende § 22:

Med henblik på at få større viden om, hvem der yder donationer til skolerne, og dermed sikring af overholdelse af uafhængighedskravet i lovens § 5, stk. 2, foreslås det i lovforslagets § 1, nr. 5, at skolens tilsynsførende får til opgave at føre tilsyn med donationer til skolen.

Dette tilsyn foreslås i lovforslagets § 1, nr. 11, udført således, at den tilsynsførende i den årlige skriftlige tilsynserklæring skal oplyse om, hvorvidt skolen i det foregående kalenderår fra samme donator har modtaget en eller flere donationer, der tilsammen overstiger 20.000 kr. ekskl. moms. Hvis det er tilfældet, skal donatorens navn og adresse oplyses i tilsynserklæringen. Tilsynserklæringen skal endvidere indeholde oplysning om den samlede størrelse af eventuelle anonyme donationer og om størrelsen af hvert enkelt anonymt tilskud på mere end 20.000 kr. ekskl. moms. Det er disse oplysninger, som også skal fremgå af skolens hjemmeside.

Tilsvarende oplysninger skal endelig fremgå af skolens årsrapport. Beløbet skal angives ekskl. moms (fx hvis donationen gives som en refusion ved et indkøb). Ministeren for børn, unge og ligestilling fastsætter nærmere regler herom i regnskabsbekendtgørelsen.

Datatilsynet savner i den forbindelse overvejelser om forholdet til persondataloven¹ og databeskyttelsesdirektivet.²

Datatilsynet skal anbefale, at sådanne overvejelser om forholdet til bl.a. databeskyttelsesdirektivet indarbejdes i lovforslaget.

2. Det bemærkes for en god ordens skyld, at det følger af persondatalovens § 57, at der ved udarbejdelse af bekendtgørelser, cirkulærer eller lignende generelle retsfor skrifter, der har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, skal indhentes en udtalelse fra Data-tilsynet.

Datatilsynet forudsætter, at tilsynet bliver hørt over eventuelle bekendtgørelser, der skal udstedes i medfør af loven, i det omfang disse har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger.

Kopi af dette brev er sendt til Justitsministeriets Lovafdeling til orientering.

Med venlig hilsen

Lene Kragelund
Chefkonsulent

¹ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger med senere ændringer.

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger, som gennemføres ved persondataloven.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Høringssvar over forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskole mv

KL er positiv over for, at lovforslaget skærper krav til tilsynet med fri- og private grundskoler samt tydeliggør rammerne for tilsynsførende med det formål at sikre, at fri- og privatskoler lever op til loven om at forberede eleverne på at leve i det danske samfund.

Med venlig hilsen

Dorthe Møller

Konstitueret kontorchef i Center for Børn og Folkeskole

Dato 18 august 2016

Sags ID SAG 2016-03498
Dok ID 2231913

E mail SJO@kl.dk
Dækte 3370 3427

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 1

UUDANMARK
Ungdommens Uddannelsesvejledning

København d. 18. august 2016

Høringssvar – lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Hermed fremsendes høringssvar fra UU DANMARK. Hoslagte er fremsendt på mail til AUDGRUND@uvm.dk.

UU DANMARK takker for muligheden for at afgive høringssvar og meddeler, at vi ingen kommentarer har.

Med venlig hilsen

Mark Jensen
Formand for UU DANMARK

Til: Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling
Att.: AUDGRUND@uvm.dk
Mrk.: Høringssvar – lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler mv.

Dato: 19.08.2016

Høringssvar vedrørende: lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler

Børne- og Kulturchefforeningen takker for muligheden for at afgive høringssvar. Vi støtter intentionerne med loven og har ikke kommentarer i øvrigt.

Med venlig hilsen

René G. Nielsen, formand for Børne- og Kulturchefforeningen
Gorm Bagger Andersen, Formand for BKF's skolenetværk

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Departementet
AUDGRUND@uvm.dk

St Kongensgade 45
1264 København K

Tlf. 33 92 84 00
Fax 33 11 04 15

rr@rigsrevisionen.dk
www.rigsrevisionen.dk

Høring over forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler mv. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler mv.)

29. juni 2016

10. kontor

J nr.: 3652

Baggrund

Departementet har den 27. juni 2016 sendt udkast til forslag om ændring af lov om friskoler og private grundskoler mv. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler mv.) i høring med svarfrist den 19. august 2016.

Konklusion

Rigsrevisionen har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Rigsrevisionen har konstateret, at ministeren for Børn, Undervisning og Ligestilling vil fastsætte nærmere regler om donationer i regnskabsbekendtgørelsen. Rigsrevisionen forventer at få regnskabsbekendtgørelsen i høring.

Gennemgang

Rigsrevisionen har gennemgået lovforslaget med særlig fokus på bestemmelser vedrørende revisions- og/eller regnskabsforhold.

Med venlig hilsen

Tina Møllerup Laigaard
Kontorchef

Helle Mortensen

Fra: Birger Reuss Schmidt <brs@d1m.dk>
Sendt: 11. august 2016 14:51
Til: DEP - AUD GRUND; Helle Mortensen
Emne: Høringssvar - lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler - ny version
Vedhæftede filer: Samlet høringssvar til fire lovforslag-2.pdf

Til Undervisningsministeriet

I går fremsendte jeg et høringssvar til

Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).

Efterfølgende har vi imidlertid fået tilslutning til høringssvaret fra yderligere fire kirkelige netværk, hvorfor jeg hermed fremsender *en ny version af høringssvaret* med alle 16 kirker og kirkelige organisationer som medunderskrivere. I bedes derfor erstatte det første høringssvar med vedhæftede.

Kvittering for rettidig modtagelse ønskes.

Venlig hilsen

...

Birger Reuss Schmidt
Menighedskonsulent
Luthersk Mission
Industrivænget 40
DK-3400 Hillerød
tlf. +45 2247 4027
email brs@d1m.dk
www.d1m.dk

Fra: Birger Reuss Schmidt
Sendt: 10. august 2016 09:25
Til: audgrund@uvm.dk; helle.mortensen@uvm.dk
Emne: Høringssvar - lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler

Til Undervisningsministeriet

Vedhæftet fremsendes på vegne af en række organisationer og kirker høringssvar til

Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler

Kvittering for rettidig modtagelse ønskes.

Venlig hilsen

Birger Reuss Schmidt
Menighedskonsulent
Luthersk Mission
Industrivænget 40
DK-3400 Hillerød
tlf. +45 2247 4027
email brs@d1m.dk
www.d1m.dk

Samlet høringsvar til

- *Forslag til Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.*
- *Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring).*
- *Forslag til Lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven.*
- *Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.).*

Vi har valgt at afgive et samlet høringsvar til de fire lovforslag, fordi de alle udmønter det såkaldte Enighedspapir, og fordi det problematiske ved forslagene ikke så meget er forslagernes konkrete indhold, men i langt højere grad den sprogbrug, der dokumenterer deres ideologiske sammenhæng med Enighedspapiret.

Overordnet vurdering

Vi tilslutter os Enighedspapirets intention om at gribe ind over for det ganske lille mindretal af religiøse hadprædikanter, som søger at undergrave danske love og dermed misbruger de danske frihedsrettigheder. Men vi vender os stærkt imod, at man i argumentationen ikke alene rammer de relevante muslimske imamer, men reelt stigmatiserer *al religiøs virksomhed* og dermed reelt *alle religiøst praktiserende danskere*.

I forslaget til *Lov om ændring af straffeloven* gøres det meget tydeligt, at den foreslåede kriminalisering af udtrykelig billigelse af strafbare handlinger kun gælder, når den sker som led i *religiøs oplæring*. Dermed mistænkeliggør man eksplicit *religiøs påvirkning* og udnævner den religiøse sfære til særlig farlig. Det søges underbygget af udokumenterede påstande om, at religiøse talere har en særlig indsigt og autoritet i forhold til deres tilhørere, at religiøse mennesker er særligt påvirkelige, og at der skulle forekomme særlige skadevirkninger i religiøse miljøer.

Det kritisable bag disse formuleringer er, at man med dem foretager en stigmatisering af hele det religiøse miljø under et og fremstiller det som noget særligt suspekt. Det er altså ikke ytringernes indhold som sådan, der kriminaliseres, men personerne, der udtaler dem. Med andre ord: En politisk ekstremist kan ustraffet sige ting på Folketingets talerstol, som en religiøs lærer vil blive straffet for at sige på en prædikestol. Blekingebandens eventuelle politiske arvtagere behøver altså ikke frygte noget. Man må forstå, at de mest samfundsfjendske kræfter findes i de religiøse miljøer!

I lovforslagene argumenteres der for fortsat stor rummelighed og plads til de forskellige trossamfund, og man søger specifikt at godtgøre, at Grundlovens §67 om religionsfrihed ikke bliver krænket af den foreslåede lovgivning. Det er imidlertid vores opfattelse, at man reelt diskriminerer *religiøs virksomhed* i forhold til politisk eller anden virksomhed og dermed også reelt underminerer den grundlovssikrede religionsfrihed. Det gør man, dels fordi man kriminaliserer udtalelser, alene fordi de er udtalt i en religiøs sammenhæng, og dermed også reducerer ytringsfriheden specifikt for religiøse forkyndere, dels fordi man

fremstiller religiøse miljøer i al almindelighed som specielt suspekte rugekasser for statsfjendtlig virksomhed.

Vi medgiver, at angrebet på den religiøse ytringsfrihed og dermed religionsfriheden i højere grad spores i sprogbrugen i bemærkningerne til lovforslagene end i de konkrete ændringer, der foreslås. Men det er netop bemærkningernes gentagelse af enighedspapirets ideologi, som vi ønsker at advare imod. Med denne tænkning har man taget et skridt i retning mod en *generel* problematisering og mistænkeliggørelse af religiøse ytringer og virksomhed. Og som bekendt er det meget lettere at tage det andet skridt end det første.

I den danske politiske debat er det åbenlyst, at nogle har et politisk ønske om at tage yderligere skridt for at ramme den relevante hadvirksomhed, og der er grund til at frygte, at det vil man også fremover gøre, uagtet at man kommer til at ramme al religiøs virksomhed. Der er også grund til at forvente, at der vil blive taget yderligere skridt i retning af indskrænkninger af religiøse praksis og anskuelse for eksempel i form af kommende indgreb mod omskærelse af drengebørn eller retten til at argumentere imod det kønsneutrale ægteskab.

Det er en skærpende omstændighed for vores kritik, at lovforslagene må vurderes som værende i høj grad symbolpolitik. De meget bevidste hadprædikanter vil nok kunne finde ud af at omgå de fleste af lovforslagenes konkrete bestemmelser. At der i overvejende grad er tale om symbolpolitik ændrer imidlertid ikke ved lovforslagenes mistænkeliggørelse af religiøs aktivitet i al almindelighed.

Lovforslagene indeholder også en række uklarheder og besynderligheder, hvoraf nogle er nævnt nedenfor i de særlige bemærkninger. Det gælder for eksempel sondringen mellem religiøs forkyndelse/oplæring og anden kommunikation og sondringen mellem, hvad der er religiøst og politisk. Og hvordan skal man forstå det, når det i bemærkningerne til Lov om ændring af straffeloven siges, at "et arrangement *under åben himmel* kan således udvikle sig fra en politisk debat, som ikke vil være omfattet af kriminaliseringen, til religiøs oplæring med et forkyndende element, hvilket vil være omfattet af kriminaliseringen" (side 7)? Er der mon større risiko for, at denne glidning sker under åben himmel end under tag?

Som anført tilslutter vi os Enighedspapirets intention om at gribe ind over for det ganske lille mindretal af religiøse hadprædikanter, som søger at undergrave danske love og dermed misbruger de danske frihedsrettigheder. Vi mener blot ikke, det skal ske med hverken angreb på religionsfriheden eller symbolpolitik.

De ideologiske modsætninger skal bekæmpes med ord. "Munden fri og hånden bundet" er et af åndsfrihedens kendetegn. Kampen mod hadprædikanterne skal føres med det frie ord på både den folkelige, politiske og religiøse arena. Samtidig skal der naturligvis slås ned på enhver kriminel handling, også når den er religiøst motiveret.

På baggrund af ovenstående vil vi foreslå, at hele problemstillingen behandles i et bredt sammensat udvalg, så den kan blive grundigt bearbejdet med henblik på en adækvat og proportional lovgivning eller reaktion.

Særlige bemærkninger til de enkelte lovforslag

Ud over de ovenfor anførte generelle bemærkninger, har vi følgende bemærkninger til de enkelte lovforslag.

Forslag til Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning

Det er, som anført, helt legitimt at tage initiativer mod religiøse forkyndere, som gennem deres adfærd modarbejder og undergraver dansk lovgivning. Den foreslåede ændring har imidlertid i bedste fald karakter af symbollovgivning og rammer i værste fald kristne forkyndere navnlig i form af mistænkeliggørelse og stigmatisering.

Virningen af at fratage en person vielsemyndighed har kun begrænset effekt på den pågældendes forkyndelse. At en person fratages vielsemyndighed, har ingen betydning for den pågældendes mulighed for fortsat at virke som forkynder, og der er sjældent sammenhæng mellem vielse og den forkyndelse, som det er hensigten at ramme.

Det er således et inadækvat middel, som får større skadevirkning for kristne forkyndere, som der ikke er noget påviseligt behov for at ramme, end for de imamer, som man åbenbart ønsker at gribe ind over for.

Det er legitimt at skabe ligestilling mellem folkekirkens præster og andre personer med vielsemyndighed, for så vidt angår et deorumkrav og kendskab til dansk lovgivning. Der bør dog i givet fald være tale om en reel ligestilling, både for så vidt angår undervisning og betaling herfor og for hvad der skrives under på. Hertil kommer, at tilsvarende krav vel bør stilles til enhver med vielsemyndighed, herunder kommunale giftefogeder, som ikke nødvendigvis har gennemgået en relevant faglig uddannelse.

Reelt kan forslaget i yderste konsekvens indebære, at en forkynder ikke på samme måde som andre må tilkendegive uenighed i dansk lovgivning på de anførte områder.

Forslag til Lov om ændring af straffeloven

Den foreslåede udvidelse af det strafbare medvirkensansvar er forståelig. Sympatien for personer, som billiger det, der kriminaliseres, er begrænset, selvom der synes at være tale om symbollovgivning med meget begrænset praktisk anvendelsesmulighed.

Afgrænsningen af persongruppen til religiøse forkyndere synes mindre forståelig, jf. ovenfor. De anførte begrundelser for den valgte personkreds - i lovforslagets afsnit 2.1.2 og 3.3.3. - består i udokumenterede postulater, som i virkeligheden er en grov krænkelse af i hvert tilfælde kristne forkyndere og kristne menigheder. Der er ikke nogen holdbar argumentation for at begrænse personkredsen og udelade for eksempel politiske talere eller personer, der virker som lærere eller meningsdannere i øvrigt.

Det foreslås derfor, at ordet "religiøs" slettes i teksten, og at bemærkningerne i lovforslaget tilrettes i overensstemmelse hermed, således at den nævnte adfærd kriminaliseres i forbindelse med enhver form for oplæring.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at forslaget indebærer, at det med den angivne strafferamme anses for mere strafværdigt, at en person som led i religiøs oplæring billiger ulovlig tvang efter straffelovens § 260 end at en person billiger forbrydelser mod staten og statsforvaltningen omfattet af straffelovens kapitel 12

og 13, hvor strafferammen går op til fængsel i 2 år. Den angivne strafferamme og bemærkningerne til lovforslaget efterlader et indtryk af, at der er skruet rigeligt op for retorikken.

Forslag til Lov om ændring af folkeoplysningsloven og ligningsloven

Det er forståeligt, at et samfund ikke skal bidrage til samfundsundergravende virksomhed. Det er dog tankevækkende, at en række kristne organisationer, som ikke kan placeres i den gruppe, skal begrænses i deres muligheder og dermed diskrimineres i forhold til andre dannende organisationer og initiativer, fordi man ønsker at gribe ind over for en anden religiøs gruppe.

Det er anført, at der med forslaget til en ny bestemmelse i folkeoplysningslovens § 33, stk. 4, lægges op til at lovfæste forbuddet mod at yde støtte til gudsdyrkelse eller kirkelige handlinger, der i dag følger af bekendtgørelse nr. 1251 af 12. december 2011 om støtte til folkeoplysende voksenundervisning og frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde (folkeoplysningsbekendtgørelsen). Det er bemærkelsesværdigt, at et forbud, som er indført ved en administrativ forskrift, nu foreslås ophøjet til lov uden en reel begrundelse.

Uanset om der måtte være politisk flertal for en sådan lovbestemmelse, savnes der en reel begrundelse for forskelsbehandling af kristne i forhold til de mange fritidstilbud, som vil kunne opnå støtte.

Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler

Vi finder det urimeligt, at den/de tilsynsførende ved skolen, der har til opgave at vurdere skolens undervisning, også skal til at vurdere og indberette økonomiske forhold. Det er den/de tilsynsførende ikke uddannede til, og den slags har man revisorer til.

11. august 2016

Høringsvaret er indsendt af:

Luthersk Mission (LM)

Luthersk Missions Børn og Unge (LMBU)

Hillerød Frimenighed

LM-kirken Herning

Nordvestkirken, København

Bornholmerkirken – Evangelisk luthersk frimenighed

Københavnerkirken

Apostolsk Kirke i Danmark

Pinsekirkerne i Danmark

Frikirkenet

Evangelisk Luthersk Mission (ELM)

Evangelisk Luthersk Netværk (ELN)

Dansk Bibel-Institut (DBI)

Kristent Pædagogisk Institut (KPI)

Kristeligt Forbund for Studerende (KFS)

Menighedsfakultetet (MF)

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Danmark
AUDGRUND@uvm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 32698979
MOBIL 32698979
EMKI@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 16/02075-3

**HØRING OVER FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF
LOV OM FRISKOLER OG PRIVATE GRUNDSKOLER
M.V. OG LOV OM EFTERSKOLER OG FRIE FAGSKOLER
(STYRKELSE AF KVALITETEN PÅ DE FRIE
GRUNDSKOLER M.V.)**

17. AUGUST 2016

Institut for Menneskerettigheder er blevet opmærksom på en høring på høringsportalen fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling om forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) med frist den 19. august 2016.

Med lovforslaget indføres et udtrykkeligt krav om, at skolerne skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse samt nye krav til tilsynet med frie grundskoler mv.

Af Børnekonventionens artikel 29 fremgår blandt andet, at børns uddannelse skal have til hensigt at udvikle respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og for de principper, der er nedfældet i FN Pagten. Uddannelse skal endvidere forberede barnet til et ansvarligt liv i et frit samfund i en ånd af forståelse, fred, tolerance, ligestilling af kønnene og venskab mellem alle folk, etniske, nationale og religiøse grupper.

Af artikel 29, stk. 2, fremgår, at dette ikke skal fortolkes som indblanding i enkeltpersoners eller organisationers frihed til at oprette og lede undervisningsinstitutioner, men at der dog til enhver tid skal tages hensyn til disse principper samt til kravene om, at uddannelse i sådanne institutioner opfylder de af staten foreskrevne minimumsregler.

Institut for Menneskerettigheder finder det positivt, at lovforslaget styrker friskoler og private grundskolers fokus på demokratisk dannelse

i sammenhæng med kendskabet til og respekten for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Instituttet har ikke bemærkninger til lovforslagets bestemmelser om indførelse af nye krav til tilsynet med frie grundskoler mv.

Der henvises sagsnr.: 16/08378.

Med venlig hilsen

Emil Kiørboe
FULDMÆGTIG

Indre Mission

Korskærvej 25

Tlf. 75 92 61 00

7000 Fredericia

indremission.dk

Sekretariat

sek@imh.dk

Fax 75 92 61 46

Fredericia, den 18. august 2016

Att.

**Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K**

Hørings svar fra Indre Mission vedr. forslag til *lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvalitet på de frie grundskoler m.v.), jf. j.nr. 16/08378*

Indre Missions Hovedbestyrelse tillader sig herved at fremsende følgende bemærkninger og forslag til det lovudkast, der er sendt til høring den 27. juni 2016:

I det såkaldte Enighedspapir, fremlagt sidst i maj, hilser vi flere dele velkommen. Vi har forståelse for, at politikere har set sig nødsaget til at forholde sig til en problemstilling i det danske samfund, og at man i det lys ønsker en øget bevågenhed med dannelse og uddannelse af børn og unge i skoleverden i den frie og private sektor. Som det formuleres (s. 3): "... forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder".

Vi ønsker selv i vores arbejde at tilskynde børn og unge (og alle andre) til at blive dannet og indgå i samfundslivet og tage et aktivt ansvar for sine medborgere ud fra den ramme, som Grundloven angiver i det danske samfund. Det er også et centralt omdrejningspunkt i de skoler, som er tilknyttet Indre Mission, men som i drift og virke er selvstændige – dvs. med demokratisk valgte bestyrelser, selvstændig økonomi ift. Indre Mission, et tæt forældre-skole-arbejde o.a.

Samtidig er det kristne skoler, som har et værdisæt ud fra et kristent livs- og menneskesyn. Heri ligger der i sagens natur en prægning af elever, men dette står ikke i modsætning til at opdrage til en demokratisk dannelse.

Men aftalen i Enighedspapiret rummer samtidig andre – og væsentlige – dele, som i vores øjne virker som katastrofal symbolpolitik. Der åbnes op for en beskæmmende glidebane, som er præget af en herskende samfundstendens, hvor man begrænser religionsfriheden og marginaliserer visse grupper og mindretal. Lovgivningen kan måske anvendes mod en tiltænkt gruppe og skoleverden, som er præget af radikale imamer m.fl. Men den risikerer samtidig at kaste mistænelighedens skær over al religion og religiøs aktivitet, sådan som det kan komme til udtryk på skoler, da lovudkastet indbefatter både det formelle (vedtægter) og praksis (dvs. alt liv og adfærd på skolen?).

Vi har en bekymring for, at en lovgivning bygget på en særliggørelse af det religiøse område kan misbruges i hænderne på politikere og andre, der drømmer om et religionsfrit eller religionsneutralt samfund, selvom det ikke har været intentionen med Enighedspapiret. Vi frygter ganske enkelt, at åndsfriheden vil lide under aftalen.

Bemærkninger og anbefalinger til lovforslaget

En række steder finder vi bemærkninger upræcise og ikke nærmere kvalificerede:

- Når der eksplicit understreges "*ligestilling mellem kønnene*" ift. at "*styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, hvad betyder det så?*" (bem. 1.1, s. 3-4). Må man som kristen skole give udtryk for et bibelsk begrundet syn på ordningen med kvindelige præster? Må man undervise om og ud fra et bibelsk funderet syn på ægteskab (jf. Ef 5,21ff). Det er uklart, hvornår et tilsyn vil træde i kraft og evt. blive underlagt et skærpet tilsyn. Vi anbefaler en nærmere præcisering af understregningen "*ligestilling mellem kønnene*".
- Angående øget fokus på demokratisk dannelse nævnes i bem. 2.1.2, s. 6: "*Dette skal ikke alene fremgå formelt af skolens formål og læringsmål m.v., men også i hele skolens faktiske liv og virke*". I bemærkningerne er der ikke *en tydelig definition eller kvalificering af udtryk som "demokratisk dannelse" eller "det demokratiske samfunds værdier"*. Når et skærpet tilsyn kan ske på grundlag af manglende opfyldelse heraf, anbefaler vi af hensyn til retssikkerheden, at begreberne klargøres og præciseres. Det vil hindre usikkerhed hos skoleledelser ift. det principielle (vedtægter) og praksis (skolens liv). Vi vil yderligere gøre opmærksom på, at religionsfriheden – og herunder det at udøve religion inden for rammerne af religiøse normer – hører til demokratiet. Derfor bemærker vi også den afsluttende sætning i afsnit 2.1.2 (s. 6) om ændring af loven: "*Dette vil ske med respekt af skolernes frihed og de frie grundskolers særegne karakter.*" Vi anbefaler, at denne tilkendegivelse i lovens bemærkninger på lignende vis tydeliggøres i bestemmelser for et indikatorbaseret tilsyn og dermed hos dem, som skal forvalte loven.
- Når vi gør opmærksom på dette, skyldes det ikke mindst, at det i afsnit 2.2, hvor kriterierne, der skal lægges til grund for en antagelse om, at der kan identificeres en "*udfordring*" ift. til de anførte krav, er kvalificerede. Det er heller ikke umiddelbart tydeligt præciseret, hvornår det anses for "*relevant*" at foretage en mere indgående undersøgelse af skolens opfyldelse af disse kriterier (jf. bem. 2.2.2, s. 7f), ligesom ved begrebet "*risikoadfærd*" (bem. 1.2, pkt. 3, s. 5). Vi anbefaler af retssikkerhedshensyn, at disse begreber klargøres.
- Endelig ønsker vi at bemærke – *i tilslutning til det høringssvar som Luthersk Mission m.fl. har afgivet* – at det virker urimeligt, at de den/de tilsynsførende ved skolen, som har til opgave at vurdere skolens undervisning, også skal til at vurdere og indberette økonomiske forhold. Det er den/de tilsynsførende ikke uddannede til, og den slags har man revisorer til.

Med venlig hilsen og
på vegne af Indre Mission i Danmark

Hans-Ole Bækgaard
formand

Jens Medom Madsen
generalsekretær

Helle Mortensen

Fra: DEP - AUD GRUND
Sendt: 13. juli 2016 11:23
Til: Helle Mortensen
Emne: VS: Høringssvar – lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.
Vedhæftede filer: Høringsbrev om lovforslag om ændring af friskoleloven og lov om efterskoler og frie fagskoler.pdf; ATT00001.txt

AppServerName: esdh-uvm-stil
DocumentID: 16/08378-12
DocumentIsArchived: -1

t.o.

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Rasmus Storgaard (<mailto:rs@byr.dk>)

Sendt: 11. juli 2016 20:05

Til: DEP - AUD GRUND

Cc: Rasmus Storgaard

Emne: Høringssvar – lovforslag om styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.

Kære UVM

Man skal virkelig passe på ikke at indskærpe rettighederne på friskolerne.

Mine børn går på en kristen friskole som jeg er rigtig glad for (jeg er dog ikke medlem af folkekirken) de lærer kristne værdier og det er ikke altid "danske værdier".

De danske værdier ændre sig som vinden blæser, men de kristne værdier er de samme som det har været de sidste 2.000 år.

Med udgangspunkt i at man skal elske sin næste som han er.

Der bør være en lempelse for kristne friskoler og efterskoler der har eksisteret i Danmark i over 30 år. De er en del af vores danske kultur.

NOTAT

Til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Møde

Dato 29.08.2013

Punkt nr.

Indsættelse TAM

Behandling Høringssvar

Side 1 af 4

Høringssvar

- Høring over forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.)

Nedenstående er Danske Skoleelevers bemærkninger til Lov om ændring af lov om fri og private grundskoler og lov om efterskoler og frie fagskoler. Høringssvaret behandler de enkelte delelementer af lovforslaget særskilt.

Demokratisk dannelse

Danske Skoleelever er klart enige i målsætningen om, at private og frie grundskoler mv. også skal sigte efter at uddanne eleverne til at være aktive demokratiske medborgere i det danske samfund. Som det også fremgår af lovbemærkningerne, skal dette gøre sig gældende både i skolens undervisning og virke generelt. I afsnittet omkring særlig tilsyn er det også tydeligt, hvordan tilsynet med undervisningen og skolens bestyrelse vil foregå, dog er det meget lidt konkret, hvordan man med de skærpede tilsyn ift. kravene til frihed og folkestyre vil belyse elevernes rolle og aktive inddragelse i skolens virke. Danske Skoleelever mener derfor ministeriet bør præcisere, hvordan man ønsker at føre tilsyn med elevernes aktive medvirken og inddragelse i deres egen skolegang på privat og friskoler mv. Her kunne det blandt andet være relevant se på hvilke elevråd eller anden elevrepræsentation, der findes på skolerne, samt hvilken rolle de spiller. Ydermere kunne processerne omkring udskrivning af elever fra private og frie skoler være relevant at have særlig fokus på. Disse processer har der over længere tid været markante problemer med, og EVA's undersøgelse af praksis på de private og frie skoler viser, at der er en del tilbage at ønske i forhold til skolernes opdragelse af eleverne som aktive medborgere i en demokratisk retsstat.

I forlængelse her af kan det undre, at privatskoleelevernes rettigheder og ret til inddragelse ikke er sikret i den nuværende lovgivning på området. Det klinger en smule hult, at man kræver, at skolerne i deres virke gør eleverne klar til et liv som aktive demokratiske medborgere, samt at skolens virke skal styrke elevernes demokratiske dannelse, når elevernes rettigheder og ret til inddragelse reelt ikke sikres i lovgivningen. Privatskole elever bør på samme måde som deres kammerater i folkeskolen have krav på at deltage i de årlige trivselsmålinger samt udarbejdelse af antimobbestrategi og værdiregelsæt. Det skal ikke være hvilken skole man går på, der skal afgøre, om man som elev bliver respekteret og lyttet til. Alle elever bør have medindflydelse på deres egen skolegang.

NOTAT

Til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Møde
Dato 29.08.2013
Punkt nr.
Initialer TAM,
Behandling i løbssvar

Side 2 af 4

Skærpet tilsyn

Danske Skoleelever stiller sig positivt overfor de øgede muligheder for at føre skærpet tilsyn med privat og friskoler mv. på baggrund af kravene om frihed og folkestyre. Dette gælder både i forhold til observationspladser, men særligt i forhold til, at man ønsker at give de tilsynsførende mulighed for at snakke direkte med eleverne. Når det er sagt, er der en række problemer med setupet omkring elevdialogen, som det fremlægges i det fremsendte materiale.

Kommentar [TAM1]: komma

[redacted] problematisk at "De nærmere rammer for samtaler mellem elever og tilsynsmedarbejderne vil blive søgt aftalt mellem skolens leder og tilsynsmedarbejderne". Dette kan give anledning til at de tilsynsførende ikke får mulighed for at snakke med særlig mange elever eller måske nogle af de ukritiske og derfor får et forkert billede af den virkelighed, eleverne oplever på skolen.

For det andet er denne formulering også problematisk: "Hvis forældrene modsætter sig, at deres børn taler med tilsynsmedarbejdere, vil det ligeledes blive accepteret". Danske Skoleelever er enige i, at ingen elever skal tvinges til at tale med tilsynsførende, men forældrene bør ikke have noget at sige i den sammenhæng. Eleverne skal helt selv kunne vælge samtalerne til eller fra. Det er ikke forældrenes ret på elevernes vegne. Netop jf. pointen om at opdrage eleverne til frihed og folkestyre og som aktive medborgere er det vigtigt, at forældrene ikke har mulighed for at begrænse elevernes ret til at ytre dem til de tilsynsførende. Det skal udelukkende være elevens eget valg.

I forlængelse her af mener vi også, at følgende sætning i lovbemærkningerne er noget problematisk: "Udtalelser fra eleverne vil aldrig kunne stå alene i vurderingen af, om skolen lever op til kravene til skolens undervisning og virke i øvrigt". Hvis man ikke som udgangspunkt mener, at elevernes udsagn kan tillægges værdi i forhold til at vurdere skolens praksis, bliver elevsamtalerne rent symbolske og uden egentlig betydning. Sætninger som den ovenstående er med til at devaluere elevernes udsagn og deltagelse i udregningerne af skolernes praksis. Igen er det påfaldende hvordan eleverne, netop under et tema, der omhandler deres demokratiske dannelse og deltagelse, ikke ses som ligeværdige deltagere i processen.

Som en afsluttende bemærkning hertil er det positivt, at man har tænkt diskussion med elevråd eller lignende elevrepræsentationer ind i tilsynsarbejdet. I samme ombæring vil vi dog bemærke, at hvorvidt skolen har et elevråd eller en tilsvarende ordning også med fordel kan indgå i vurderingerne af skolernes arbejde med temaet frihed og folkestyre. Dette da eleverne siden vedtagelsen af en ændring af L99 Lov om friskoler og

NOTAT

Til: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Møde:
Dato: 29.08.2013
Punkt nr:
Inst. aler: TAM,
Behandling: Hørings svar

Side 3 af 4

private grundskoler m. v. og lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler 1/8 2014 har haft ret til at danne sådanne repræsentationer.

Skærpelse af ordningen med certificerede tilsynsførende

Det er Danske Skoleelevers klare indtryk fra andre sager på privatskoleområdet, at tilsynet med skolerne samlet set bør gentænkes og kvalitetssikres. De foreslåede krav for tilsynsførende er en oplagt start på sådan et arbejde. Det er positivt at se, at ministeriet nu gør en indsats for at sikre en større uafhængighed og uvildighed mellem skolen og den tilsynsførende, end det hidtil har været tilfældet. Det gælder både de skærpede regler for hvem, der kan fungere som tilsynsførende, hvor længe man kan være tilsynsførende, indberetning af hvilke skoler man fører tilsyn med samt de elektroniske tilsynserklæringer. I relation til sidst nævnte kunne det være interessant, at disse blev gjort offentligt tilgængelige både på Styrelsens for Undervisnings og Kvalitets hjemmeside samt skolerne egne hjemmesider for at sikre maksimal åbenhed om tilsynet med skolerne.

Slutteligt kommer ændringerne omkring tilsynsførende ved skærpet tilsyn. Danske Skoleelever mener klart også, det er positivt, at der stilles højere krav til tilsynsførende ved skoler under skærpet tilsyn ift. frihed og folkestyrekravet. Dog bør man overveje at udbrede disse udvidede habilitetskrav til alle tilsynsførende ved skoler med skærpet tilsyn, uanset hvilket emneområde det skærpede tilsyn berører.

Donationer til skolen

At privat og friskoler mv. skal være uafhængige af andre institutioner og interesser mener Danske Skoleelever grundlæggende både er rimeligt og fornuftigt ift. at sikre skolernes virker. Derfor kan vi også kun støtte de foreslåede ændringer, så donationer fremover skal fremgå af skolernes årsrapporter, tilsyn og hjemmeside. I lighed med folkeskolen bør der, i Danske Skoleelevers perspektiv, være så meget åbenhed som muligt omkring driften af de forskellige private skoletilbud. Ministeriet bør derfor også overveje om den anvendte beløbsgrænse for donationer i stedet bør sænkes til 10.000 kr. På den måde vil man sikre yderligere åbenhed om de donationer, der ydes til skolen.

Befordringstilskud for elever i 8. klasse, som deltager i introduktionskurser til ungdomsuddannelser, jf. lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse mv.

Danske Skoleelever mener grundlæggende det er positivt, at befordringstilskuddet også kommer til at omfatte elever i 8. klasse, der deltager i forskellige vejledningsaktiviteter med henblik på valg af ungdomsuddannelse. Det er vigtigt, at alle elever, uanset hvilket skoletilbud de er tilknyttet, får god og

NOTAT

Til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Møde
Dato 29.08.2013
Punkt nr.
Initialer TAM,
Behandling Høringssvar

Side 4 af 4

fyldstgørende vejledning om valg af ungdomsuddannelse. Dette hjælper et befordringstilskud for 8. klasses elever med at sikre.

[Justering af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler som følge af forenklingen af Fælles Mål i folkeskoleloven](#)

DSE har ingen kommentarer til justeringerne ift. de forenklede Fælles Mål.

